ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΙΟΥΝΙΟΣ, 1840.] [ΑΡΙΘ. 42.

ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΣΚΑΦΟΣ.

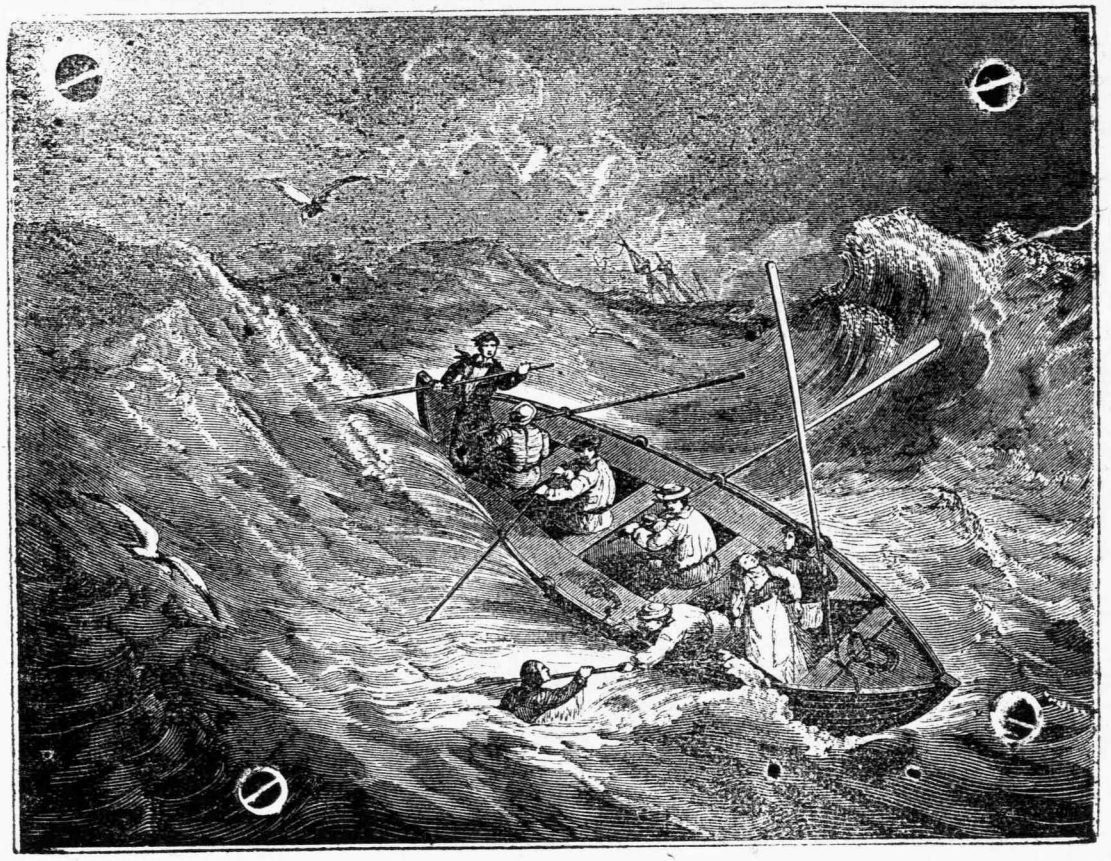

Τὸ Σωτήριον Σκάφος εἰς τρικυμίαν.

Την εὕρεσιν τοῦ σωτηρίου σκάφους χρεωστεῖ ἡ ἀνθρωπότης εἰς τὸν Ἄγγλον τέκτονα Ἐρρίκον Greathead, ὅστις ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ πρῶτον τοιούτου εἴδους πλοιάριον εἰς τὰς 30 Ἰανουαρίου τοῦ 1790 ἔτους. Ἀφορμὴν εἰς τὴν εὕρεσιν αὐτοῦ ἔδωκε τὸ κατὰ τὸ 1789 πλησίον τοῦ Τυνεμούθου λιμένος γενόμενον ναυάγιον πλοίου τινὸς, τὸ ὁποῖον κατεποντίσθη εἰς τὰ κύματα μὲ ὅλους τοὺς ἐπιβάτας καὶ ναύτας, χωρὶς νὰ ἐμπορέσῃ τις ἐκ τοῦ αἰγιαλοῦ νὰ χορηγήσῃ εἰς αὐτὸ οὐδεμίαν βοήθειαν. Ἄπειρον πλῆθος θεατῶν ἐθεώρει ἀπὸ τὸ παράλιον, πῶς οἱ ἀπηλπισμένοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι ἐζήτουν ν' ἀναβῶσιν εἰς τὰ σχοινία, καὶ ἐκ τοῦ ὕψους τούτου ματαίως ἔπειτα κατεφέροντο εἰς τῶν κυμάτων τὴν ἄβυσσον. Ἐδοκίμασαν μὲν πολλάκις νὰ πλησιάσωσι μὲ σκάφη εἰς τὸ πλοῖον, ἀλλ' ἦτον ἀδύνατον τὰ συνήθους κατασκευῆς ταῦτα σκάφη ν' ἀνθέξωσιν εἰς τὴν βίαιον ὁρμὴν τῶν κυμάτων. Τοιαύτη τρομερὰ θέα, ἡ φρίκη τοῦ νὰ βλέπωσι τοὺς ἐπιβάτας καὶ ναύτας ἑνὸς δυνατοῦ καὶ καλῶς ναυπηγημένου πλοίου οὕτως ἀφανιζομένους καὶ καταποντιζομένους χωρὶς τινος τρόπου σωτηρίας, κατέλαβε τόσον ζωηρῶς τὰς ψυχὰς τῶν θεατῶν, ὥστε μικρὸν μετὰ τὸ λυπηρὸν τοῦτο συμβὰν ἐσχηματίσθη ἐξ αὐτῶν ἑταιρεία, προτιθεμένη σημαντικώτατον βραβεῖον εἰς τὴν εὕρεσιν σωτηρίου τινος σκάφους, τοῦ ὁποίου ἡ κατασκευὴ νὰ ἦναι τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴν ἐμπορῇ νὰ βυθίζεται εἰς τὰ κύματα. Σχέδιον τούτου ἔδωκεν ὁ Greathead εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, τὴν ἀναδεχθεῖσαν τὴν περὶ τούτου φροντίδα, καὶ ἡ εὐ-

τυχὴς ἔκβασις ἐπεκύρωσε τῆς εὑρέσεώς του τὸ ἐπιτήδειον. Μετὰ ταῦτα δὲ κατὰ τὸ 1802 ἔτος ἔκλεξεν ἡ Βουλὴ τῆς Ἀγγλίας ἄνδρας τινὰς, τῶν πραγμάτων ἐμπείρους, καὶ τοὺς ἔστειλεν εἰς τὰ παράλια τῆς Δουραμίας καὶ Νορθουμβερλανδίας, διὰ νὰ ἐξετάσωσιν ἀκριβῶς τὸ σωτήριον τοῦτο σκάφος. Πολλοὶ τῶν ναυτῶν, οἵτινες πολλάκις ἔγειναν αὐτόπται τῶν καλῶν τοῦ σωτηρίου σκάφους ἀποτελεσμάτων, ἐρωτηθέντες περὶ αὐτοῦ, ἐπεκύρωσαν διὰ τῶν λεγομένων των, ὅτι ἦτον ἐπιτηδειότατα κατεσκευασμένον. Καὶ μάλιστα εἷς ἐξ αὐτῶν ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἀπὸ ἓν ναυάγιον ἔφερέ ποτε τὸ σωτήριον σκάφος διὰ τῆς ῥαχίας εἰς τὴν ὄχθην δεκαπέντε ἀνθρώπους, ἐνῷ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐμπειρότατοι ναῦται ἐκ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐνόμιζαν ἀδύνατον τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου τὴν ἐπιτυχίαν. Ἄλλος εἶπεν ὅτι, καὶ ἀπὸ ὕδωρ ἂν γεμίσῃ ποτὲ τὸ σωτήριον σκάφος, δὲν καταβυθίζεται, ὡς αἱ κοιναὶ λέμβοι· καὶ ὅτι ἴδεν αὐτὸ ἐρχόμενον πρὸς τὴν ξηρὰν τόσον πλῆρες ὕδατος, ὥστε ἐξεχέετο ἐνθεν κἀκεῖθεν.

Ἀπὸ τὸ ἔτος τῆς εὑρέσεώς του μέχρι τοῦ 1802 εἶχε σώσειν τὸ σωτήριον σκάφος τριακοσίους ἀνθρώπους ἀπὸ βέβαιον θάνατον, καὶ ἤδη ἐκ θετικῶν ἀγγελιῶν ἦσαν ὅλοι ἐντελέστατα πληροφορημένοι, ὅτι καὶ εἰς τὸν φοβερώτατον σάλον τὸ σκάφος δὲν δύναται οὔτε νὰ ἀνατραπῇ, οὔτε νὰ καταποντισθῇ.

Ἀφοῦ λοιπὸν τοιουτοτρόπως κἀνεῖς πλέον δὲν ἀμφίβαλλε περὶ τοῦ ὠφελίμου ταύτης τῆς εὑρέσεως, ἐβράβευσεν ἡ Βουλὴ τῆς Ἀγγλίας τὸν εὑρετὴν μὲ 120,000 γρόσια. Ἄλλας δὲ 10,000 ἔστειλεν εἰς αὐτὸν ἄλλη ἑταιρεία, καταθέτουσα προσέτι καὶ ποσότητα 200,000 γροσίων πρὸς ναυπηγίαν τοιούτων σωτηρίων σκαφῶν εἰς διαφόρους τοῦ βασιλείου λιμένας. Δύο δὲ ἔτη ὕστερον Ἀλέξανδρος, ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας, ἀπέστειλεν εἰς τὸν εὑρετὴν, ὡς σημεῖον ἰδιαιτέρας πρὸς αὐτὸν ὑπολήψεως, πολυτιμότατον δακτυλίδιον ἀπὸ ἀδάμαντας.

Πούποτε ὅμως οὔτε μεταχειρίζονται, οὔτ' ἔχουν χρείαν τοῦ σωτηρίου σκάφους τόσον συχνὰ, ὅσον εἰς τὰς ἀποτόμους καὶ σκοπελώδεις ὄχθας τῆς Δουραμίας καὶ Νορθουμβερλανδίας, εἰς τὸ ὁποῖον συμβάλλει καὶ τὸ ἄπειρον πλῆθος τῶν εἰς τοὺς πρὸς ἄρκτον καὶ ἀνατολὰς λιμένας τῆς Ἀγγλίας εἰσερχομένων πλοίων.

Ἓν ἀπὸ τὰ ἔξοχα προτερήματα τοῦ σωτηρίου σκάφους εἶναι ἡ μεγίστη ἐπιτηδειότης, τὴν ὁποίαν ἔχει εἰς τὸ ἐπιπλέειν, καὶ ἥτις προέρχεται μάλιστα ἐκ τῆς τρόπιδος αὐτοῦ, κοίλης οὔσης, καὶ οὕτω κατεσκευασμένης, ὥστε μηδὲ ἀὴρ νὰ ἐμβαίνῃ. Τὴν δύναμιν ταύτην τοῦ ἐπιπλέειν ἐπαυξάνει καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν πλευρῶν, αἵτινες συνίστανται ἀπὸ διάφορα τμήματα, ἢ κιβώτια, ὅπου ὡσαύτως οὐδ' ἀὴρ ἐμπορεῖ νὰ εἰσέλθῃ. Κατὰ συνέπειαν δὲ τοῦ χωρισμοῦ τῶν πλευρῶν εἰς διάφορα μέρη, προφυλάσσεται τὸ σκάφος ὄχι ὀλίγον ἀφ' ὁποιανδήποτε περιτροπὴν, ἄν ποτε μέγα κῦμα κτυπήσῃ ἐκ τοῦ πλαγίου εἰς αὐτό. Τοῦτο δὲ πολλὰ σπανίως συμβαίνει, ἐπειδὴ καὶ τὰ δύο πέρατα ἔχουν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σχῆμα, καὶ τὸ σκάφος δύναται μὲ μεγάλην ταχύτητα νὰ περιστραφῇ, χωρὶς νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὰς βιαίους προσβολὰς, αἵτινες, ἂν ἦτον ἄλλως κατεσκευασμένον, εἰς καιρὸν τρικυμίας εὐκόλως ἤθελαν τὸ παρενοχλεῖν. Ἔγεινε δὲ ἡ κατασκευὴ αὐτοῦ μὲ τόσον μεγάλην πρόνοιαν, ὥστε, ὅταν ἐμβαίνωσι τὰ κύματα, τὸ εἰς τὴν πρῴραν εἰσερχόμενον ὕδωρ ἀπορρέει ἀμέσως εἰς τὴν πρύμνην· ἀλλ' ἂν τὸ ὕδωρ ἐμβαίνῃ ἀπὸ πολλὰ μέρη, ἐκκενοῦται ταχύτατα διὰ τῶν εἰς τὸ ἔδαφος εὑρισκομένων ὀπῶν.

Ἓν τῶν ἀξιολογωτάτων σωτηρίων σκαφῶν εἶναι τὸ τῆς Σουνδερλανδίας, ναυπηγηθὲν τὸ 1800, ἔχον 26 ποδῶν μῆκος, καὶ 9½ πλάτος. Ἂν αἱ πλευραὶ τοῦ σκάφους τούτου, τὸ ὁποῖον ὑπέφερεν ἤδη εὐτυχῶς πολλοὺς κινδύνους, δὲν ἦσαν διηρημέναι εἰς διάφορα τμήματα, ἔπρεπεν εἰς τὰς μεγίστας δίνας τῆς θαλάσσης νὰ ναυαγήσῃ ἀπειράκις, καὶ νὰ ἦναι ἤδη κατατεθραυσμένον. Εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ Σουνδερλανδικοῦ σκάφους εὑρίσκονται ἓξ τρύπαι εἰς τόσον ἁρμόδιον τόπον, καὶ τόσον ἀνάλογοι μὲ τοῦ σκάφους τὸ μέγεθος, ὥστε, ὅταν πληρωθῇ ὅλον ἀπὸ ὕδωρ, ἐξέρχεται τοῦτο δι' αὐτῶν παντάπασιν εἰς διάστημα 40 δευτέρων λεπτῶν. Χρειάζονται δὲ εἰς τὴν κυβέρνησιν αὐτοῦ, κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ἕξ ἕως δέκα ἄνθρωποι, δύο τῶν ὁποίων ἔχουν κωπία, 17 ποδῶν τὸ μῆκος. Εἶναι δὲ τὰ κωπία ἐξησφαλισμένα εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν ὑπὸ συνεστραμμένων σχοινίων. Μικρός τις φόρος, τὸν ὁποῖον εἰσφέρουν οἱ ἐπιβᾶται τῶν προσωρμισμένων πλοίων, ἀποτελεῖ τὸν μέτριον μισθὸν τῶν ἀτρομήτων ναυτῶν τοῦ σωτηρίου σκάφους. Μεταφέρεται δὲ, ὅταν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, τὸ σκάφος ἀπὸ τὸν τόπον, ὅπου φυλάττεται, εἰς τὴν ἀκτὴν ἐπάνω χαμηλῆς καὶ τέσσαρας τροχοὺς ἐχούσης ἁμάξης, καὶ πάλιν τοιουτοτρόπως ἐντεῦθεν εἰς τὸν πρῶτόν του τόπον. Ἅμα δὲ ἀκούσας ὁ κυβερνήτης τὴν ὀξεῖαν κραυγὴν, Ἓν ν α υ ά γ ι ο ν! (a wreck), συνάγει παρευθὺς τοὺς ναύτας, καὶ φέρει ἐπὶ τῆς ἁμάξης τὸ σκάφος εἰς τὸν αἰγιαλόν· ἡ ἅμαξα λαμβάνει τότε διά τινος μηχανισμοῦ κατωφερῆ θέσιν, καὶ τὸ σκάφος ἀμέσως ῥίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἀταραξία, ἀφοβία, καὶ εὐθυμία χαρακτηρίζουσι τοὺς ναύτας τοῦ σωτηρίου σκάφους. Ἀγαπῶσι τὸ πλοῖον αὐτῶν τοῦτο, καθὼς καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ ναῦται, μὲ ἀληθῆ τρυφερότητα, μὲ ὁποίαν ἤθελαν ἀγαπᾷν ἕνα δεδοκιμασμένον φίλον. Ἕνας ναύτης ἐκ τοῦ Τυνεμούθου εἶπέ ποτε πρὸς τεχνίτην, σκιαγραφοῦντα τὸ σκάφος αὐτοῦ, χαϊδεύων τὰς πλευράς του, ' Ἐσκιαγράφησες, κύριε, τὸ σκάφος μου; καλὰ ἔκαμες· ἐξαίσιον πρᾶγμα εἶναι τὸ σκάφος τοῦτο, ἐπειδὴ ἔσωσεν ἤδη μετ' ἐμοῦ εἰκοσιεπτὰ ψυχὰς εἰς μίαν αὐγήν.'

ΑΙ ΚΙΝΙΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ.

Εις τὴν Κίναν αἱ πόλεις διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις· ὑπάρχουν δὲ, κατὰ τὸν Πατέρα Le Comte, 160

τῆς πρώτης τάξεως, 270 τῆς δευτέρας, καὶ 1200 τῆς τρίτης, ἐκτὸς περιτειχισμένων τινῶν πόλεων, μὴ περιλαμβανομένων εἰς οἱανδήποτε τῶν κλάσεων τούτων.

Γενικῶς αἱ πόλεις αὗται ἔχουν μεγίστην πρὸς ἀλλήλας ὁμοιότητα· ὅθεν τινὰς μόνον τῶν κυριωτέρων χρεία νὰ περιγράψωμεν· ἀλλὰ πρότερον ἁρμόζει νὰ σημειωθῶσιν ὀλίγα τινὰ, χαρακτηρίζοντα ὅλας ἐξίσου. Τὸ σχέδιον αὐτῶν εἶναι τακτικὸν, τετράγωνον ὅταν ἡ τοποθεσία ἐπιδέχεται τοιοῦτον σχῆμα. Ὅλας περικλείουσιν ὑψηλὰ τείχη, μεγάλας ἔχοντα πύλας, δυνατὰς μᾶλλον παρ' εὐμόρφους. Πύργοι, διάφοροι κατὰ τὸ ὕψος, ὀκτάστεγοι δὲ κἄποτε ἢ ἐννεάστεγοι, καὶ τὸ σχῆμα ποτὲ μὲν στρογγύλοι, κοινότερον δ' ἑξάγωνοι ἢ ὀκτάγωνοι, ὑπάρχουσι τακτικῶς ἐκ διαστημάτων ᾠκοδομημένοι, καὶ εἰ δυνατὸν, πλατεῖα τάφρος, πλήρης ὕδατος, περικυκλοῖ τὸ ὅλον. Αἱ ὁδοὶ προβαίνουσι κατ' εὐθείας γραμμάς· αἱ κυριώτεραι αὐτῶν ἔχουν ὡς τριάκοντα ποδῶν πλάτος, ἀλλ' αἱ οἰκίαι εἶναι πενιχρῶς ᾠκοδομημέναι. Μεταξωτὰ, φαρφούρια, καὶ βερενικωμένα σκεύη στολίζουσι τὰ ἐργαστήρια· τὰ λαμπρότερα δ' ἐκ τούτων, κρεμαζόμενα ἔξω τῆς θύρας διὰ νὰ ἑλκύωσιν ἀγοραστὰς, συντείνουν καὶ εἰς τέρψιν τῶν διαβαινόντων. Μεγάλη σανὶς κρεμάζεται εἰς τὸ πρόσωπον ἑκάστου ἐργαστηρίου· εἶναι δὲ ἢ χρυσωμένη, ἢ βεβαμμένη μὲ φαιδρόν τι χρῶμα καὶ βερενικωμένη, ἢ φέρει φαντασιωδές τι σημεῖον, ἔχουσα ἐπιγεγραμμένα καὶ τὰ ὀνόματα τῶν εἰς τὸ ἐργαστήριον πωλουμένων κυριωτέρων εἰδῶν. Τὰ ἐπιδεικτικὰ ταῦτα σανίδια, βαλμένα ἐξ ἴσων διαστημάτων ἀμφοτέρωθεν τῶν ὁδῶν, κάμνουσιν ὅλην τὴν ἔκτασιν νὰ φαίνεται ὡς μακρὸν περιστύλιον, ἀξιοπερίεργον μᾶλλον παρ' εὔμορφον.

Ἐκ τῶν περιγραφῶν τοῦ κατὰ πολλοὺς ἐνιαυτοὺς διατρίψαντος εἰς τὴν Κίναν Βενετοῦ περιηγητοῦ Μάρκου Πόλου ἐκλέγομεν τὰς ἀναφερομένας εἰς τὴν Κιν–σαὶ, ἢ Χαγγ–τσεου–φοῦ, καὶ τὴν Τα–τοῦ, ἢ Πεκῖνον.

Τὴν πρώτην ἐκ τούτων, Κιν–σαὶ, (ὄνομα σημαῖνον ἡ Οὐράνιος Πόλις,) ὑπερυψοῖ ὡς ὑπέροχον ὅλων τῶν ἄλλων τῆς οἰκουμένης πόλεων διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος, ὡς καὶ τὰς δαψιλεῖς εὐφροσύνας, αἵτινες κάμνουν τὸν ἄνθρωπον νὰ φαντάζεται ὅτι ἐμβῆκεν εἰς τὸν παράδεισον. Τότε εἶχε περιφέρειαν ἑκατὸν Λὶ, μὲ ὁδοὺς πλατείας καὶ ἐκτεταμένας, καὶ μὲ παμμεγέθεις ἀγορὰς, ἀναλόγους τοῦ ἀπείρου πληθυσμοῦ. Ἦτο δὲ τοποθετημένη μεταξὺ λίμνης γλυκέος διαφανοῦς ὕδατος καὶ μεγίστου τινὸς ποταμοῦ, διεπερνωμένη κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν ὑπὸ διωρύγων, μεγάλων καὶ μικρῶν, αἵτινες συναπεκόμιζον εἰς τὴν λίμνην καὶ τελευταῖον εἰς τὴν θάλασσαν ἅπαντα τὸν τῆς πόλεως ῥύπον. Ἄνωθεν τῶν διωρύγων τούτων ἦσαν κατεσκευασμέναι ἀναρίθμητοι σχεδὸν γέφυραι, ἐξ ὧν αἱ κυριώτεραι, αἱ τὰς πρωτευούσας ὁδοὺς τῆς πόλεως συνενόνουσαι, εἶχαν καμάρας τόσον ὑψηλὰς καὶ τόσον καλοκτισμένας, ὥστε πλοῖα ἠμπ ρουν νὰ περνῶσιν ὑποκάτωθεν χωρὶς νὰ καταβιβάζωσι τὰ κατάρτιά των, ἐνῷ ἄνωθεν ἐπερνοῦσαν ἅμαξαι καὶ ἵπποι.

Τὴν δευτέραν ἐκ τούτων, ἢ τὸ Πεκῖνον, περιέγραψεν ὡς διόλου τετράγωνον. Ἑκάστη πλευρὰ ἦτον ἓξ μίλια τὸ μῆκος, ἀποτελοῦσα ὅλως διόλου εἰκοσιτεσσάρων μιλίων ἔκτασιν. Τὰ τείχη ἦσαν ὡς ἤδη περιεγράψαμεν ὅτι κοινῶς εἶναι τὰ τῶν Κινικῶν πόλεων· ἀλλ' ὁ Μάρκος Πόλος προσθέτει ὅτι ἅπαντες οἱ πύργοι ἐφυλάσσοντο λευκοί. Ὁλόκληρον τὸ τῆς πόλεως σχέδιον ἦτο διὰ στάθμης κατεστρωμένον, καὶ τόσον εὐθεῖαι ἦσαν αἱ ὁδοὶ, ὥστε, ὁπότε ἀνέβαινέ τις τὸ ἄνωθεν μιᾶς τῶν πυλῶν τεῖχος, καὶ ἐκύτταζεν ἔμπροσθέν του, ἠμπόρει νὰ ἴδῃ τὴν ἀπέναντι αὐτοῦ πύλην, πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τῆς πόλεως. Δώδεκα πύλαι, τρεῖς ἀφ' ἑκάστης πλευρᾶς τοῦ τετραγώνου, παρεῖχον εἴσοδον καὶ ἔξοδον ἀπὸ τὴν πόλιν, ἑκάστη δὲ πύλη ἐφρουρεῖτο ὑπὸ χιλίων ἀνδρῶν. Εἰς τὸ κέντρον τοῦ ὅλου ἀνυψοῦτο μέγας πύργος ἢ κωδωνοστάσιον· ἀφοῦ δ' ὁ κώδων αὐτοῦ, ὅστις τακτικῶς ἐσημαινετο πᾶσαν νύκτα, ἐκτυποῦσε τὴν τρίτην φορὰν, κἀνεῖς δὲν ἠμπόρει νὰ εὑρεθῇ ἀτιμωρήτως εἰς τὰς ὁδοὺς, ἐκτὸς διά τινα κατεπείγουσαν χρείαν,—ὡς νὰ καλέσῃ ἰατρὸν ἢ μαῖαν, καὶ τότε δ' ἐχρειάζετο νὰ κρατῇ φῶς. Νὰ ἐκφύγῃ ἀπαρατήρητος ἦτο δύσκολον, καθότι ἰσχυραὶ τῶν φυλάκων συνοδίαι περιεφέροντο εἰς τὰς ὁδοὺς ὅλην τὴν νύκτα. Ὅσους δὲ χωρὶς φωτὸς καὶ χωρὶς ἀνάγκης συνελάμβανον ἔξω μετὰ τὸν τρίτον κώδωνα, φέροντες ἐνώπιον τῶν ἡγεμόνων τὴν ἐπαύριον τὸ πρωΐ, ἐπαίδευαν αὐτοὺς μὲ περισσοτέρας ἢ ὀλιγωτέρας πληγὰς τοῦ βαμβοκαλάμου, κατὰ τὰς περιστάσεις. Τὰ ἐπέκεινα τῶν πυλῶν προάστεια, ἐὰν δὲν ὑπερέβαιναν, ἐξισοῦντο μὲ τὴν πόλιν κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμόν. Ἐνταῦθα ἦσαν τοποθετημένα τὰ πρὸς διατριβὴν τῶν ἀπὸ διάφορα μέρη ἐρχομένων ἐμπόρων ξενοδοχεῖα· ὡς δὲ καὶ εἰς τὴν Τουρκίαν συνειθίζεται, οἱ ἐκ μιᾶς ἐπαρχίας ἢ βασιλείου ἄνθρωποι δὲν συνεμιγνύοντο μὲ τοὺς ἐξ ἄλλης, ἀλλ' ἑκάστη τάξις εἶχε τὸ ἰδιαίτερον αὐτῆς πανδοχεῖον, ὅπου διέτριβαν καθ' ἑαυτούς.

Ἡ πρώτη ἐκ τῶν πόλεων τούτων, ἡ Κιν–σαὶ, ἡ ποτὲ πρωτεύουσα τῆς νοτίου Κίνας, καὶ τὸν καιρὸν τοῦ Μάρκου Πόλου ὁ τόπος τῆς τοῦ αὐτοκράτορος διατριβῆς, πολὺ παρήκμασεν ἔκτοτε, καὶ μετήλλαξε τὸνομά της, Χαγγ–τσεου–φοῦ λεγομένη τὴν σήμερον. Καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων ὅμως περιηγητῶν εἰκονίζεται ὡς τόπος παμμεγέθης, διαῤῥεόμενος ὑπὸ πλήθους διωρύγων, καὶ βρύων εἰσέτι ἀπὸ κατοίκους. Αἱ ὁδοὶ, καίτοι στενώτεραι, εἶναι λιθόστρωτοι ὡς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἐκ Βενετίας περιηγητοῦ· τώρα, ὡς καὶ τότε, φύλακες βάλλονται τὴν νύκτα εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν γεφυρῶν, καὶ ἐπὶ ἀναχωμάτων, ἢ πύργων, ὥστε νὰ ἐπαγρυπνῶσιν εἰς τὴν ἔκρηξιν πυρκαϊᾶς τινὸς, καὶ νὰ παρέχωσι καὶ

Τὸ Κινικὸν μέτρον Λὶ ἐξισοῦται μὲ 632 Ἀγγλικὰς ὑάρδας, ἢ 342 πήχεις.

προμηθεύωσι πᾶσαν τὴν ἀπαιτουμένην βοήθειαν εἰς πόλιν, ὅπου αἱ κατοικίαι εἶναι ξύλινοι. Ἔξωθεν πάσης οἰκίας, ὑποχρεοῦται ὁ κάτοχος αὐτῆς νὰ ἔχῃ κρεμασμένον ἔλιγμα, ἢ ἔγγραφον, περιέχον τὸ ὄνομα ἑκάστου ἀτόμου τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, εἴτε ἄρρενος, εἴτε θηλείας. 'Ὅταν ἀποθάνῃ τις, ἢ ἀναχωρήσῃ ἐκ τοῦ οἴκου,' λέγει ὁ Μάρκος Πόλος, 'σβύνεται τὄνομα, καὶ ὅταν τέκνον γεννηθῇ, προστίθεται εἰς τὸν κατάλογον. Διὰ τῶν μέσων τούτων οἱ ἔπαρχοι καὶ πολιτάρχαι γνωρίζουν πάντοτε μετ' ἀκριβείας τὸ πλῆθος τῶν κατοίκων.' Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ παλαιὸς οὗτος κανονισμὸς, καθὼς καὶ ὁ ἀφορῶν τὴν πυροσβεστικὴν ἀστυνομίαν, ὑπάρχει ἐξίσου εἰς ὅλας τὰς Κινικὰς μεγαλοπόλεις. Περὶ δὲ τοῦ κάλλους καὶ τοῦ διαφανοῦς τῆς λίμνης, ἐφ' ἧς εἶναι τοποθετημένη ἡ Κιν–σαὶ, ἢ Χαγγ–τσεου–φοῦ, καὶ τῆς τερπνότητος τῶν περιχώρων, ἅπαντες οἱ νέοι περιηγηταὶ τέλεια συμφωνοῦσιν. Ἐξαιρέτως ἐπαινεῖται ἡ λίμνη καὶ διὰ τὰ φυσικά της προτερήματα καὶ διὰ τὴν ἐπ' αὐτῆς γινομένην εὐθυμίαν. Ὁ Staunton περιγράφει αὐτὴν ὡς ἅπλωμα περικαλλὲς ὕδατος ἀγλαοτάτου, περικυκλωμένην ὑπὸ ἀμφιθεάτρου ζωγραφικῶν ὀρέων. Ὁ Du Halde λέγει ὅτι τὰς ὄχθας αὐτῆς κοσμοῦσιν ἐπαύλεις, ναοὶ, καὶ μοναστήρια τῶν Βόνζων· ὁ δὲ Barrow εἶδε μετὰ θαυμασμοῦ καὶ τέρψεως σκάφη καὶ λέμβους πολυαρίθμους τῇδε κἀκεῖσε περιπλεούσας ἐπὶ τῆς λίμνης, εὐθύμως κεκοσμημένας μὲ βαφὰς καὶ χρυσώματα καὶ σημαίας κυματιζομένας, ὅλων τῶν ἐντὸς αὐτῶν εἰς ἡδονῆς ζήτησιν ἐνησχολημένων.' Ὁ Λόρδος Macartney, μετὰ τὴν παρατήρησιν ὅτι ὑπὲρ τὰς δύο ὥρας ἐπέρνα διὰ τῆς πόλεως, τὴν ὁποίαν εὑρῆκε μᾶλλον ἐκτεταμένην καὶ πολυάνθρωπον παρ' ὅσον ἐφαντάζετο—ὅτι πυκνότατα ἦτον οἰκοδομημένη, στενὰς ὁδοὺς ἔχουσα, μὲ πλατεῖς ὁμαλοὺς λίθους ἐστρωμένας—ὅτι πᾶσα σχεδὸν οἰκία ἦτον ἐργαστήριον, καὶ ὅτι εἴς τινα τῶν ἐργαστηρίων τούτων παρετήρησε πάμπολλα γουναρικὰ καὶ μάλλινα ὑφάσματα, ἐπὶ Ἀγγλικῶν πλοίων εἰσαχθέντα εἰς τὴν Καντῶνα, προσθέτει, 'Τὰ πέριξ τῆς πόλεως εἶναι ὡραιότατα, κεκαλλωπισμένα ὑπὸ εὐρυχώρου λίμνης, μεγάλης διώρυγος μετὰ πολλῶν κατωτέρων, καὶ τερπνῶν γηλόφων, μέχρι τῆς κορυφῆς καλλιεργημένων· ἀναμέσον δὲ τούτων βλαστάνουσι φυταλιαὶ συκαμίνων καὶ μικρῶν ὀπωροφόρων δένδρων, ἐσκεπασμένων ἀπὸ δρῦς, πλατάνους, συκομωρέας, καὶ καμφορέας. Ἐξ ἑνὸς μέρους τῆς λίμνης ὑπάρχει παγόδα* παλαιοτάτη, ἀξιόλογον ἀντικείμενον συνιστῶσα. Εἶναι δ' ὀκτάγωνος, ἐκτισμένη ἀπὸ πελεκητὴν πέτραν, ἐρυθρὰν καὶ κιτρίνην, τέσσαρας ἔχουσα ἀκεραίους στέγας, πλὴν τῆς κορυφῆς, ἥτις ἤδη κατεφθείρετο ἐκ τοῦ χρόνου· δένδρα μεγαλώτατα εἶχον ἀναβλαστήσειν ἀπὸ τὰς κορωνίδας· ἦτο δὲ περὶ τοὺς 200 πόδας ὑψηλή. Καλεῖται δ' ὁ πύργος τῶν Βροντωδῶν Ἀνέμων, εἰς τοὺς ὁποίους φαίνεται ὅτι πάλαι ποτὲ ἀφιερώθη, καὶ νομίζεται 2,500 χρόνων ἡλικίας.'

Τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῆς Κινικῆς μητροπόλεως θέλομεν περιγράφειν εἰς τὸν προσεχῆ ἀριθμόν.

ΣΕΙΣΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΙΡΜΑΝ.

Εἰς ἐπιστολὴν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας εὑρίσκομεν τὰ ἑπόμενα·—Τὴν εἰκοστὴν τρίτην Μαρτίου, 1839, μεταξὺ τῶν τριῶν καὶ τεσσάρων ὡρῶν τῆς πρωΐας, ἠκολούθησεν εἰς τὴν Αὔαν σεισμὸς φοβερώτατος. Αἰφνιδίως ἠκούσθη τρανὸς θόρυβος ἢ κρότος, ὅμοιος τοῦ προερχομένου ἀπὸ μακρυνὴν βροντὴν· καὶ πάραυτα ἡ γῆ ἤρχισε νὰ κλονῆται ἀπ' ἀνατολῶν εἰς δυσμὰς μὲ τόσον ταχεῖαν καὶ σφοδρὰν κίνησιν, ὥστε τινὰς ἔξωσεν ἀπὸ τὰς κλίνας αὐτῶν. Κιβώτια καὶ παντοειδῆ σκεύη βιαίως ἐτινάσσοντο ἀπὸ πλευρᾶς εἰς πλευράν, ὡς συμβαίνει ἐντὸς πλοίων ἐν καιρῷ δυνατῆς ἀνεμοζάλης. Τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ ἀνέβησαν, καὶ διὰ μερικὴν ὥραν ἐξηκολούθουν ὁρμητικῶς ὀπισθοδρομοῦντα, μὲ ναυάγια πλοιαρίων καὶ οἰκοδομῶν τὰς ὄχθας στρώνοντα. Αἱ μεταξὺ τῆς Οὐμεραπόρας καὶ τοῦ ποταμοῦ πεδιάδες κατεσχίσθησαν εἰς εὐμεγέθη χάσματα, ἀπὸ βορρᾶ εἰς νότον ἐκτεινόμενα, ἔχοντα δὲ πλάτος δέκα ἕως εἴκοσι ποδῶν. Πάμπολλα ὕδατα καὶ μαύρη ἄμμος ἐρρίφθησαν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἐξήρχετο δὲ συγχρόνως ἰσχυρὰ θειώδης ὀσμή. Αἱ τρεῖς πόλεις Αὔα, Οὐμεραπόρα, καὶ Σαγγαΐγγη δὲν εἶναι εἰμὴ ἐρειπίων σωροὶ, ὑπὸ τοὺς ὁποίους εὑρίσκεται κεχωμένον πλῆθος ταλαιπώρων, οἵτινες ἐκοιμῶντο τὴν φοβερὰν στιγμήν. Δὲν ἔγινεν ὅμως τοσοῦτος ὄλεθρος, ὅσον ἠμποροῦσέ τις νὰ περιμένῃ ἐκ τῆς παντελοῦς καταστροφῆς τριῶν πολυανθρώπων μεγαλοπόλεων. Τὸ δ' αἴτιον εἶναι, ὅτι πάμπολλοι ἐκ τοῦ κοινοῦ λαοῦ κατοικοῦν εἰς ξύλινα καὶ βαμβοκαλάμινα οἰκήματα. Ἂν αἱ οἰκίαι τῶν πόλεων τούτων ἦσαν κτισμέναι ἀπὸ πλίνθους καὶ πέτρας, ὅλος ὁ πληθυσμὸς ἔπρεπε νὰ χαθῇ. Πᾶν τὸ πλινθόκτιστον, οἶκοι, μοναστήρια, ναοὶ, παγόδαι, καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως, ὅλα κατεκρημνίσθησαν. Ἐκ τῶν ἐν Αὔᾳ, Οὐμεραπόρᾳ, καὶ Σαγγαΐγγη παγοδῶν οὐδεμία πλέον ἵσταται. Οἱ κόποι καὶ τὰ ἔξοδα τόσων αἰώνων, τὸ καύχημα καὶ ἡ δόξα τοῦ Βουδισμοῦ, εἰς μίαν στιγμὴν κατηδαφίσθησαν.

Ἐπιστολαὶ ἀπὸ τὴν Αὔαν μέχρι τῆς 11ης Ἀπριλίου μᾶς εἰδοποιοῦν ὅτι ἀκόμη δὲν εἶχε καταπαύσειν ὁ τὴν μακρυνὴν βροντὴν ὁμοιάζων κροτοθόρυβος· ἡμέραν δὲ καὶ νύκτα ἐξηκολούθουν οἱ σεισμοὶ, ἐλαφροὶ μὲν ὡς ἐπιτοπλεῖστον, καί ποτε ὅμως ἱκανῶς βίαιοι· σπανίως ἐπέρνα μία ὥρα χωρὶς κλονισμοῦ τινός. Ἡ ἔκτασις τοῦ μεγάλου σεισμοῦ, ἢ μᾶλλον τῶν ἀλλεπαλλήλων μεγάλων σεισμῶν κατὰ τὴν πρωΐαν τῆς 23ης Μαρτίου, εἰσέτι δὲν ἐξηκριβώθη. Καθ' ὅσον τώρα γνωρίζομεν, εἰς διάστημα ἑξακοσίων μιλίων, περιλαμβάνον τὸ πολυανθρωπότερον μέρος τῆς αὐτοκρατορίας, κατεκρημνίσθη πᾶσα παγόδα, πᾶς ναὸς, καὶ πᾶν πλίνθινον οἰκοδόμημα. Ἀρχαῖόν τι ἠφαίστιον μετηνοίχθη, καὶ τὸ πρὸ πολλοῦ κεκρυμμένον πῦρ, μετὰ καπνοῦ καὶ τέφρας, ἀνυψώθη εἰς τοὺς οὐρανούς. Ἐξετάθη δὲ καὶ εἰς τὴν Κίναν ὁ μέγας οὗτος σεισμός· ἀλλ' ἕως ποῦ, εἰσέτι δὲν ἐμάθομεν.

* Παγόδαι λέγονται εἰς τὰς Ἰνδίας οἱ ναοὶ τῶν εἰδώλων.

ΙΝΔΟΙ ΕΘΕΛΟΘΡΗΣΚΟΙ.

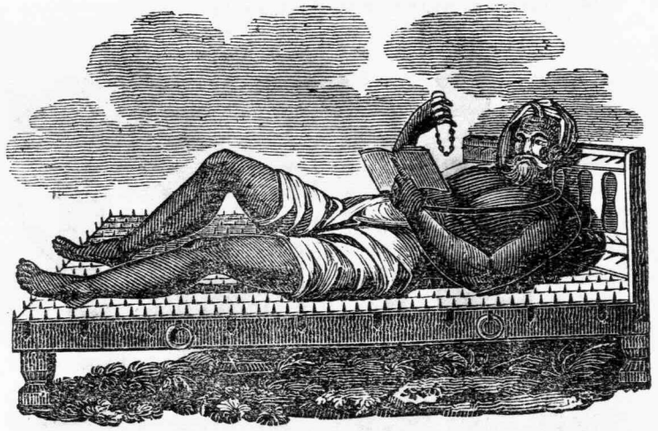

Ἰθελόθρησκος ἐπὶ Κοίτης Ἥλων.

Αἱ εἰς ταύτην καὶ τὴν ἑπομένην σελίδα εἰκονογραφίαι παριστάνουν τρεῖς τῶν πολυαρίθμων τρόπων, καθ' οὓς οἱ τῆς Ἰνδίας ἐθελόθρησκοι βασανίζουν αὐτοὶ ἑαυτούς. Κατὰ τὸ Ἰνδικὸν σύστημα, ψυχὴ τοῦ παντὸς εἶναι ὁ Θεὸς, ἤτοι τὸ ὑπέρτατον Πνεῦμα, μέρος τοῦ ὁποίου εὑρίσκεται εἰς ὅλα τὰ ἔμψυχα ὄντα, συνενωμένον μὲ τὴν ὕλην. Ἑπομένως πᾶσα ψυχὴ ἀνθρώπινος εἶναι μερίδιον τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο γνωρίζων ὁ ἄνθρωπος,—διδάσκουν οἱ θεολόγοι τῆς Ἰνδίας,—ὀφείλει νὰ ζητῇ ἐλευθέρωσιν ἀπὸ τὴν τῶν ὑλικῶν ἐπιρροὴν, ὡς τὸ μόνον μέσον τοῦ νὰ συνενωθῇ καὶ πάλιν μὲ τὴν θεϊκὴν φύσιν. Τὴν ἀπαλλαγὴν ταύτην δύναταί τις ν' ἀπολαύσῃ μονάζων, σκληραγωγούμενος, καὶ τὸν νοῦν ἀφαιρῶν ὅλως ἀπὸ τὰ γήϊνα· καὶ ἂν δὲν ἀξιωθῇ αὐτῆς εἰς μίαν γένεσιν, πρέπει νὰ ἐξακολουθῇ ζητῶν αὐτὴν εἰς πᾶσαν μέλλουσαν μετεμψύχωσιν, ἑωσοῦ νὰ τὴν ἐπιτύχῃ. Τὸ Θεϊκὸν Πνεῦμα παριστάνεται προσέτι ὡς διόλου χωρὶς αἴσθημα ἢ ἐπιθυμίαν. Ὅθεν ν' ἀποβάλῃ τις πᾶν αἴσθημα καὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν εἶναι ὁ κολοφὼν τῆς τελειότητος. Τὰ πάθη καὶ τὰ αἰσθήματα ἐμπορεῖ τις νὰ καθυποβάλῃ εἴτε κατὰ κόρον θεραπεύων αὐτὰ, εἴτε αὐστηρῶς ἀπονεκρόνων· ἀμφοτέρας δὲ τὰς μεθόδους ταύτας ἀφθόνως ἐνεργοῦσι. Σωματικαὶ σκληραγωγίαι καὶ ἑκούσιοι σωματικαὶ κακοπάθειαι κατέχουν ὁμολογουμένως ἔξοχον τόπον εἰς τὴν θρησκείαν τῶν Ἰνδῶν.

Τὸ ἀνωτέρω σχῆμα παριστάνει ἑκούσιον βασανισμὸν πραγματικῶς ἐνεργηθέντα ὑπό τινος Ἰνδοῦ, ὀνομαζομένου Πουρροὺμ Σοατοντρῦ, τὸν ὁποῖον ὡς ἀκολούθως περιγράφει Ἄγγλος τις, γνωρίσας αὐτὸν εἰς τὴν μεγαλόπολιν τῆς Ἰνδίας Βεναρές.

Δεκαετὴς μόνον, ἤρχισεν ὁ ἄνθρωπος οὗτος τὴν σκληραγωγίαν, ἐπλαγίαζε δ' ἐπὶ ἀκανθῶν καὶ χαλίκων. Τοῦτο ἐξηκολούθει δέκα ἔτη, κ' ἔπειτα ἤρχισε νὰ περιέρχεται ὡς Φακήρης (θρῆσκος ἐπαίτης) ὑπάγων ἀπὸ ἕνα εἰς ἄλλον νομιζόμενον ἅγιον τόπον.

Ἐκλείσθη δέ ποτε εἰς κελλίον, ὅπου ἔταξε νὰ βασανίζεται δώδεκα χρόνους. Αὐτοῦ ἔμεινεν ἑωσοῦ τὰ ζωῦφια κατεβίβρωσκον πλέον τὸ κρέας του, καὶ ἔκαμαν σημεῖα, διαμένοντα καὶ ὅτε εἶδεν αὐτὸν ὁ προειρημένος Ἄγγλος. Μετὰ ἓν ἔτος, ὁ Ῥαϊᾶς, ἤτοι ἄρχων τοῦ τόπου ἐκείνου, σπλαγχνισθεὶς αὐτὸν, ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ κελλίου του, ἐλπίζων νὰ καταπείσῃ αὐτὸν ὥστε νὰ παύσῃ βασανιζόμενος· ἀλλ' ὁ ἄθλιος ἐκυριεύθη ἀπὸ μανίαν ὅτι διεκόπη τοιουτοτρόπως, καὶ εἶπεν εἰς τὸν Ῥαϊᾶν ὅτι ἤθελεν ἔχειν τὴν κατάραν του (τὰς δὲ κατάρας τῶν ἀνθρώπων τούτων φοβοῦνται μὲ ὑπερβολὴν ἅπαντες οἱ Ἰνδοὶ) διὰ τὴν διακοπὴν ταύτην. 'Τί!' εἶπεν ὁ ἀσκητής· 'νομίζεις ὅτι δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ περιφρονῶ τοιαύτας κακοπαθείας! Τίποτε δέν μ' ἐνοχλοῦν! Κάμε μου κοίτην ἀπὸ καρφία, διὰ νὰ κοίτωμαι ἡμέραν καὶ νύκτα ἐπ' αὐτῆς, καὶ νὰ σὲ δείξω πόσον δύναμαι νὰ ὑποφέρω· τότε δὲ ἴσως κλίνω εἰς τὸ νὰ σὲ συγχωρήσω.'

Ὁ Ῥαϊᾶς, φοβούμενος μὴν ἤθελεν ὑποπέσειν εἰς τὴν κατάραν τοῦ ἀγρίου ἐθελοθρήσκου, κατεσκεύασε δι' αὐτὸν κοίτην ἀπὸ καρφία, τὴν ὁποίαν ὁ ταλαίπωρος ἀσμένως ἐδέχθη, θεωρῶν αὐτὴν ὡς εἶδος θριαμβευτικῆς ἁμάξης. Πάραυτα ἐξεκίνησε νὰ περιέλθῃ τὴν Ἰνδοστάν· περιεσύρθη δὲ χιλιάδας μιλίων ἐπὶ τῆς φρικώδους ταύτης κοίτης, πανταχοῦ προσκυνούμενος ὑπὸ τοῦ ὄχλου ὡς εἶδος Θεοῦ. Τριάκοντα πέντε χρόνους περιήρχετο τοιουτοτρόπως! Βαρυνθεὶς δὲ πλέον τὰς ὁδοιπορίας, ὡς εἶπεν ὁ ἴδιος, ἐπεθύμει νὰ ἐξοδεύσῃ τὴν ἐπίλοιπον αὐτοῦ ζωὴν εἰς Βεναρές.

Ἀλλὰ τόσον τετυφλωμένος ἦτον ὁ ἄθλιος οὗτος ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, ὥστε δὲν εὐχαριστεῖτο μὲ τὴν νομιζομένην ἀρετὴν τοῦ ἐπὶ τῆς κοίτης τῶν καρφίων ἑκουσίου βασανισμοῦ, ἀλλ' ἐφευρῆκε καὶ ἄλλας μεθόδους εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἀποβλεπούσας Ἐκαυχᾶτο ὅτι εἶχε ποτὲ κρεμάσειν ὑπεράνω ἑαυτοῦ τρυπημένον σκεῦος, ὅθεν ἔσταζεν ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς

του ἡμέραν καὶ νύκτα καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα, ὥστε οὐδὲ στιγμὴν ἡσύχαζε· τὸ δὲ καλοκαίριον ἅναπτε πέριξ αὐτοῦ δαυλοὺς ξύλου διὰ νὰ ὑποφέρῃ ἔτι μᾶλλον ἀπὸ τὴν καῦσιν!

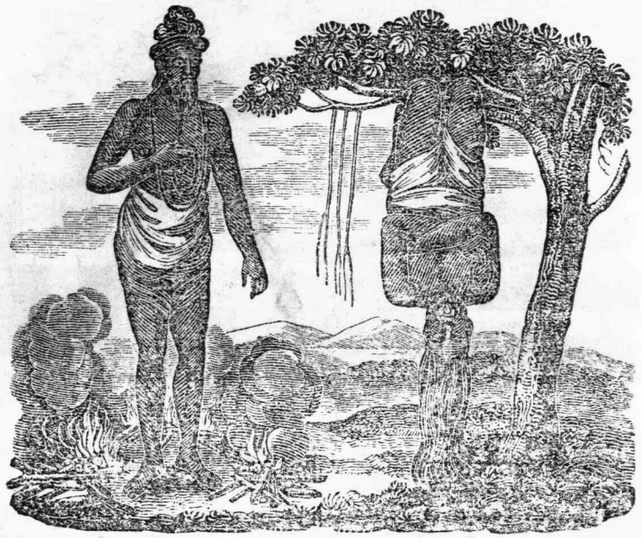

Παράδειγμα δὲ τῶν ὅσοι ἀπὸ τοὺς πόδας κρεμάζονται ἐκ δένδρων μᾶς περιγράφει ὡς ἀκολούθως φιλαληθέστατος περιηγητής.

'Εἰς τὸ πλάγιον τοῦ δρόμου παρετηρήσαμεν Φακήρην τινὰ, ἐνησχολημένον εἰς παραδόξους ἑτοιμασίας. Πέριξ ἕστεκαν Ἰνδοὶ προσκυνηταί. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Φακήρου σχεδὸν ἐλάτρευαν αὐτὸν, φιλοῦντες τοὺς πόδας του, ὀνομάζοντες αὐτὸν Θεὸν, καὶ τὴν εὐχήν του ἐπικαλούμενοι! Ἄναψαν δὲ μεγάλην πυρκαϊὰν ὑπὸ τὸν ἐκτεταμένον κλάδον παλαιοῦ τινὸς δένδρου· εἰς τὸν κλάδον τοῦτον ἔδεσεν ὁ Φακήρης δύο δυνατὰ σχοινία, ὅθεν ἐκρεμάσθη μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω ἄνωθεν τοῦ πυρός· ἐκινεῖτο δὲ ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν διὰ τοῦ καπνοῦ καὶ τῆς φλογὸς, ἀριθμῶν συγχρόνως τὰ κομβολόγιά του, διὰ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν παρέλευσιν τῶν τεσσάρων ὡρῶν, ὅσας εἶχε καταδικάσειν αὐτὸς ἑαυτὸν τοιουτοτρόπως νὰ βασανίζεται καθ' ἡμέραν διὰ δώδεκα χρόνους, ἐξ ὧν ἐννέα σχεδὸν παρῆλθον ἤδη. Ἄνωθεν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ στόματος ἔχει μικρόν τι πανίον δεδεμένον, ὥστε νὰ προφυλάσσεται ἀπὸ τὰ πνιγηρὰ τοῦ καπνοῦ ἀποτελέσματα. Διὰ τῶν μέσων τούτων λέγει ὅτι θέλει ἐξιλεώσειν τὸ Θεῖον, καὶ ἁγιασθῆν διαπαντός. Τὴν τελευταίαν ἡμίσειαν ὥραν ἐκ τῶν τεσσάρων ὡρῶν, λέγουν οἱ ἄνθρωποί του, ὅτι στέκει ὄρθιος, καὶ κινεῖται κυκλοειδῶς τριγύρω τοῦ πυρός. Ὅταν δὲ καταβῇ, κυλίεται εἰς τὴν θερμὴν τῆς πυρκαϊᾶς στάκτην.'

Τὸ τρίτον εἶδος τοῦ ἑκουσίου βασανισμοῦ ὑποφέρουν οἱ ἐθελόθρησκοι, ποτὲ μὲν ὄρθιοι, ποτὲ δὲ ἀνεστραμμένοι. Ἡ εἰκονογραφία μᾶς παριστάνει τὸν πρῶτον τρόπον.

'Διάφοροι Ἰνδοὶ ἐπαῖται,' λέγει συγγραφεύς τις, 'καλύβας οἰκοδομήσαντες παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Γάγγου, περιεκυκλοῦντο καθ' ἡμέραν μὲ πυρκαϊὰς, καὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας ὥρας καθ' ἑκάστην ἐπεστηρίζοντο εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, ἀνεστραμμένους ἔχοντες τοὺς πόδας, σιωπηλῶς τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν ἐπαναλαμβάνοντες, καὶ ἀριθμοῦντες τὰ κομβολόγιά των. Πάμπολλοι δὲ ἤρχοντο καὶ ὑπήγαιναν, ἐκπεπληγμένοι θεαταὶ τῶν μανιωδῶν τούτων ἀνθρώπων, οἵτινες ἐξηκολούθουν καὶ τὴν νύκτα τὰς θρησκευτικὰς σκληραγωγίας των, μέχρι τοῦ λαιμοῦ εἰς τὸν Γάγγην στεκόμενοι τρεῖς ἢ τέσσαρας ὥρας, ἀριθμοῦντες τὰ κομβολόγιά των.'

Καὶ ἄλλα πολυάριθμα εἴδη ἑκουσίου βασανισμοῦ ἐνεργοῦσι χιλιάδες τῶν ἀθλίων, ἠπατημένων εἰδωλολατρῶν τῆς Ἰνδοστάν. Γίνονται δὲ ταῦτα πάντα οὐχὶ πρὸς ἐξάλειψιν τῶν παρελθόντων ἀνομημάτων, ἀλλὰ πρὸς ἀπόλαυσιν δαψιλεστάτων ἀμοιβῶν εἰς τὸν μέλλοντα κόσμον. Οἱ Ἰνδοὶ ἀσκηταὶ εἶναι γενικῶς ἐπαῖται. Τὸν ἀληθῆ δὲ χαρακτῆρα καὶ τὴν ἐπιῤῥοὴν αὐτῶν περιγράφει ὡς ἀκολούθως συγγραφεύς τις περὶ τῆς Ἱστορίας, Φιλολογίας, καὶ Θρησκείας τῶν Ἰνδῶν.

'Οὐχὶ μόνον δὲν καθυπέταξαν τὰ πάθη των, ἀλλὰ καὶ ἀπανθρώπως καταρῶνται τὸν μὴ θέλοντα νὰ τοὺς δώσῃ τροφήν. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εἶναι κοινοὶ κλέπται. Σχεδὸν ἅπαντες ζοῦν ἀσώτως. Ἄλλοι δὲ σχεδὸν πάντοτε εἶναι μεθυσμένοι ἀπὸ τὸ ὄπιον καὶ ἀπ' ἄλλα ὅμοια φάρμακα. Διόλου ἀγνοοῦν τὴν ἀληθῆ τῆς καρδίας καθαρότητα καὶ τὴν δικαίαν ζωήν. Φοβοῦνται μὲν νὰ θανατώσωσιν ἔντομον, νὰ λοιδορήσωσι Βραχμᾶνα, ἢ νὰ παραμελήσωσιν ἱεροπραξίαν τινά· ἀλλ' οὐδέποτε ταράττουσι τὴν εἰρήνην αὐτῶν οἱ ἀκάθαρτοι διαλογισμοὶ ἢ αἱ ἄδικοι πράξεις. Τῳόντι, μερικοὶ τῶν πλέον ὑψωμένων ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς ἁγίους παριστάνονται, εἰς τὰ

ἱερὰ βιβλία των, ὡς φοβεροὶ καταντήσαντες διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ θυμοῦ των πρὸς ἅπαντας ὅσοι αὐτοὺς ἐπλησίαζαν· αἱ δὲ ἀκαθαρσίαι των, ὡς ἱστοροῦνται πρὸς μίμησιν τῶν ἄλλων, εἶναι πειρακτικώτεραι παρὰ νὰ φθάσωσι ποτὲ εἰς Εὐρωπαϊκὸν ὠτίον. Πρὸς δὲ τούτοις, ἡ ἐπιῤῥοὴ αὐτῶν εἰς τὰ δημόσια ἤθη εἶναι τόσον φθαρτικὴ, ὥστε πᾶσα ψυχὴ φιλάνθρωπος κινεῖται εἰς οἶκτον ὁμοῦ καὶ ἀγανάκτησιν. Τοὺς ἐπαίτας τούτους δὲν ὑποβλέπει τὸ δημόσιον οὔτε περιφρονεῖ, ὡς ἐκείνους οἵτινες οὐδὲν ἄλλο συστατικὸν ἔχουν εἰμὴ τὴν δυστυχίαν αὐτῶν. Πολλοὶ μὲν τῶν πλέον πεφωτισμένων Ἰνδῶν ἀποστρέφονται αὐτοὺς, καὶ μάλιστα εὔχονται νὰ τοὺς ἠνάγκαζεν ἡ κυβέρνησις ὥστε νὰ ἐργάζωνται· ἀλλ' ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, τινὲς εὐκατάστατοι περιποιοῦνται αὐτοὺς μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ, καί ποτε προσκαλοῦσι τινὰς αὐτῶν εἰς τὰς οἰκίας των, πίνουν τὸ νερὸν μεθ' οὗ αὐτοὶ ἔνιψαν τοὺς πόδας των, εἰς δὲ τὸ τέλος τοῦ συμποσίου τρώγουν τὰ περισσεύματα τῶν πινακίων των Ὑπὸ δὲ τοῦ κοινοῦ λαοῦ θεωροῦνται ὡς μικρόν τι τῶν θεῶν ὑποδεέστεροι, καὶ πολλάκις σχεδὸν προσκυνοῦνται. Εἶναι προνομιοῦχοι καὶ ὑβριστικοὶ ἅρπαγες, αὐθαδῶς ἀπαιτοῦντες τὰς συνεισφορὰς τῶν χαμερπῶν καὶ δεισιδαιμόνων Ἰνδῶν. Αἱ ὀκνηραὶ προσέτι ἕξεις αὐτῶν, καὶ τὰ αἰσχρά των ἄσματα, φέρουν εἰς παντὸς εἴδους ἀκαθαρσίαν, καὶ εἰς κλοπὰς ἀδιακόπους.'

Η ΡΩΣΣΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ.—ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΗΜΑΤΑ.

Συνέχεια ἀπὸ Σελ. 75.

Οὐχὶ μόνον εἰς τὰ ἐργοστάσια, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς οἰκίας κατασκευάζουν οἱ Ῥῶσσοι πάμπολλα χειροτεχνήματα. Πολλαὶ κυρίαι βάλλουν ὡς ἐπιτοπλεῖστον τὰ τέκνα τῶν οἰκιακῶν δούλων εἰς τὸ κέντημα καὶ εἰς παντοειδῆ ἄλλα ἐργόχειρα. Αἱ γυναῖκες καταγίνονται εἰς τὸ κλώθειν, ὑφαίνειν, πλέκειν, κτλ. διότι ἐντὸς τῆς Ῥωσσίας ὀλίγον ἀξίζει ἡ ἀκατέργαστος ὡς πρὸς τὴν κατειργασμένην ὕλην. Τὰς χωρικὰς μάλιστα ἐπαινοῦσι σχεδὸν ὅλοι οἱ τὴν Ῥωσσίαν περιελθόντες διὰ τὴν φιλοπονίαν αὐτῶν· 'Τὰς συζύγους τῶν χωρικῶν,' λέγει ὁ πεζοδρόμος Κοχράνης, 'εὑρῆκα πάντοτε εἰς ὠφέλιμόν τι ἔργον ἐνησχολημένας· κάμνουν ἄριστα χονδρὰ μάλλινα καὶ λινᾶ ὑφάσματα, ὡς καὶ πλέκουν καὶ κλώθουν. Αὐταὶ οὐχὶ μόνον ὅλα τὰ οἰκιακὰ ἔργα ἐπιφορτίζονται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ τῶν ἀγρῶν συμμετέχουν.' Εἰς τὰς κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία τὰ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Σιβηρίαν Κολύμα, 'αἱ γυναῖκες κεντοῦν χειρίδας, σκούφους, ὑποδήματα, καὶ ἄλλα διάφορα, μὲ πολλὰ εὔμορφον τρόπον.' Ἀναμφιβόλως πάμπολλα βαμβακερὰ, λινᾶ, καὶ μάλλινα ὑφάσματα χειροτεχνεῖ πρὸς ἰδίαν αὐτῆς ἀνάλωσιν ἡ Ῥωσσία. Ἡ κυβέρνησις μεγάλως προσπαθεῖ νὰ ἐνθαῤῥύνῃ τὰ κατ' οἶκον χειροτεχνήματα, καὶ οἱ ἔξω ἐπίτροποι αὐτῆς ἔχουν διαταγὰς νὰ πέμπωσιν εἰς τὴν Πετρούπολιν ἔκτυπα νέων μηχανῶν, καὶ ὑποδείγματα καινῶν χειροτεχνημάτων· πολλάκις δὲ καὶ μισθόνουν αὐτοὶ ἀλλοεθνεῖς τεχνίτας νὰ ἐπιστατῶσι Ῥωσσικὰ ἐργοστάσια Μεγάλαι προσπαθήσεις ἔγιναν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν πρὸς βελτίωσιν τῆς ποσότητος καὶ ποιότητος τοῦ Ῥωσσικοῦ μαλλίου. Τὸ Μερινὸν πρόβατον ἐπέτυχον νὰ οἰκειώσωσιν οὐχὶ μόνον εἰς τὰς κεντρικὰς καὶ νοτίους ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν Βαλτικὴν εἰς τὴν Ἐσθονίαν καὶ Λιβονίαν, ὅπου, ἂν καὶ ἡ φύσις ὀλίγον συνεργῇ, ἡ μεγάλη ὅμως ἐπιμέλεια, ἡ ἀναγκαία εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς μάνδρας, ἐπέφερεν ὥστε ἡ βελτίωσις τοῦ μαλλίου νὰ ἦναι αὐτοῦ ὄχι ὀλιγώτερον, ἴσως δὲ καὶ μᾶλλον, ταχεῖα, παρ' εἰς ἄλλας πλέον εὐνοημένας ἐπαρχίας. Τὸ 1832, Ἑταιρεία πρὸς Βελτίωσιν τοῦ Μαλλίου συνεκροτήθη κατὰ τὴν Σιβηρίαν. Τὰ πρῶτα Μερινὰ πρόβατα εἰσήχθησαν εἰς τὴν Ῥωσσικὴν αὐτοκρατορίαν μόλις πρὸ τριάκοντα χρόνων· ὑπάρχει δὲ τώρα ἓν ἑκατομμύριον εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἰεκατερινοσλάβ, καὶ εἰς τὴν Κριμέαν καὶ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Χερσῶνος πιθανῶς ἄλλα τόσα. Τὸ 1826 ἐξήχθησαν ἀπὸ τὴν Ῥωσσίαν 35,800 πούδια· τὸ δὲ 1834 281,450 πούδια. Ἡ πώλησις Ῥωσσικοῦ μαλλίου διὰ τοὺς Ἄγγλους ἐργοστασιάρχας ηὔξησε πολὺ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν· τὸ μὲν 1820 εἰσήχθησαν ἀπὸ τὴν Ῥωσσίαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν 75,614 λίτραι μαλλίου, τὸ δὲ 1838 3,769,102 λίτραι. Τὰ δὲ εἰς τὴν Ῥωσσίαν εἰσαγόμενα μάλλινα τῆς Ἀγγλίας χειροτεχνήματα ἠλαττώθησαν, ἐκτιμώμενα £346,331 κατὰ τὸ 1820, καὶ £94,419 κατὰ τὸ 1838.

Ταχίστην πρόοδον ἔκαμαν καὶ τὰ βαμβακερὰ χειροτεχνήματα ἀπὸ τὸ 1824, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἑφεξῆς·

Βαμβακεροῦ νήματος καὶ μίτου ἐξαγωγὴ ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν εἰς τὴν Ῥωσσίαν.

1820	8,762,324 λίτραι.
1830	18,555,753
1837	24,108,593

Βαμβακερῶν ὑφασμάτων ἐξαγωγὴ ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν εἰς τὴν Ῥωσσίαν.

		1820.	1837.
Λευκὰ βαμβακερὰ ὑφάσματα	ὑάρδαι	9,754,460	980,779
Βεβαμμένα βαμβακερὰ ὑφάσματα	"	3,449,391	145,760
		13,203,851	1,126,539

Τὸ 1835 ἔγιναν νέα καταστήματα πρὸς κλώσιμον τοῦ βαμβακίου εἰς τὴν Πετρούπολιν, Μόσχαν, καὶ Καλούγαν.

Ὡς δὲ πρὸς τὸ μετάξιον ἡ κυβέρνησις προσπαθεῖ μεγάλως καὶ νὰ παράγῃ αὐτὸ, καὶ νὰ συστήσῃ ἐργοστάσια πρὸς κατασκευὴν αὐτοῦ. Πλησίον εἰς ὅλας τὰς κυριωτέρας μεσημβρινὰς πόλεις ἐφυτεύθησαν πλεῖσται συκάμινοι ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Χαρκὸφ, ἐξαιρέτως, φυτεύονται κατ' ἔτος 15,000 δένδρων μὲ δαπάνην τῆς κυβερνήσεως.

Τὴν πρόοδον τῶν χειροτεχνημάτων ὡς πρὸς τὴν σιδηρουργίαν καὶ τὴν μαχαιροποιΐαν δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς· ἀλλ' εἰς τὸν κλάδον τοῦτον δὲν ἔγινε τοσαύτη πρόοδος, ὅση εἰς τὰ βαμβακερά, μεταξωτά, καὶ μάλλινα χειροτεχνήματα. Τὸ 1832 τὰ εἰσαχθέντα εἰς τὴν Ῥωσσίαν σιδηρουργήματα καὶ μαχαιρικὰ τῆς Ἀγγλίας ἐξετιμήθησαν £27,619· τὰ δὲ τὸ 1838, £36,-830. Ἐκ τῆς Αὐστρίας εἰσάγει ἐτησίως ἡ Ῥωσσία κοπτερὰ ἐργαλεῖα καὶ δρέπανα ἐκτιμώμενα £80,000. Τὸ 1835 ἐργοστάσιόν τι χειρουργικῶν ἐργαλείων ἐν Πετρουπόλει ἐχορήγησεν εἰς τὸ στράτευμα καὶ τὰ δημόσια καταστήματα ἐργαλεῖα 184,000 ῥουβλίων ἀξίζοντα. Τὸ αὐτὸ ἔτος συνεστήθη ἑταιρεία εἰς τὴν Πετρούπολιν διὰ τὴν κατασκευὴν ἀργυρῶν σκευῶν.

Τὰ χειροτεχνικὰ εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν καταστήματα ἀνέβαιναν τὸ 1835 εἰς 6044, ἐξ ὧν 380 συνεστήθησαν κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος. Εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν ταύτην δὲν συμπεριλαμβάνονται τὰ μεταλλεῖα, χαλκουργεῖα, καὶ αἱ κάμινοι.

Ἐπὶ τέλους, ἐμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ προϊόντα τῆς περὶ τὰ χειροτεχνήματα Ῥωσσικῆς βιομηχανίας εἶναι κατὰ τὸ παρὸν πάμπολλα, καὶ ὅτι μάλιστα ἐτησίως αὐξάνουν.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΙ ΑΜΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΗΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ.

Οἱ Ῥωμαϊκοὶ νόμοι δὲν ἐσυγχώρουν εἰς κἀνένα Ῥωμαῖον νὰ ἀγνοῇ τοὺς πολιτικοὺς νόμους, οὐδὲ κἀνεῖς Ῥωμαῖος ἠδύνατο νὰ προφασισθῇ ἐπὶ κριτηρίου τὴν ἄγνοιαν τῶν νόμων. Αὕτη ἡ διαταγὴ φαίνεται ὅτι ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἀπ' αὐτὴν τὴν Ἁγίαν Γραφήν· ὅπου ὁ Θεὸς, δίδων τοὺς νόμους εἰς τὸν Μωϋσῆν, τὸν προστάζει νὰ τοὺς φανερώσῃ εἰς ὅλην τὴν συναγωγὴν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ· καθὼς καὶ ἕκαστον ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτας, ὄχι μόνον αὐτὸς νὰ τοὺς ἐξεύρῃ, ἀλλὰ καὶ τὰ τέκνα του νὰ διδάσκῃ*· ὁ δὲ Μωϋσῆς προστάζει καὶ αὐτοὺς τοὺς ἱερεῖς νὰ τοὺς ἀναγινώσκωσιν εἰς ὅλον τὸν λαὸν, ἄνδρας ὁμοῦ καὶ γυναῖκας. Διατί; 'Ἵν' ἀκούσωσι (λέγει), καὶ ἵνα μάθωσι φοβεῖσθαι Κύριον τὸν Θεὸν ὑμῶν· καὶ ἀκούσενται ποιεῖν πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου· καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, οἳ οὐκ οἴδασιν, ἀκούσονται, καὶ μαθήσονται φοβεῖσθαι Κύριον τὸν Θεόν.' Καὶ βέβαια, ἂν ὅσα ἐγράφησαν, ἐγράφησαν διὰ διδασκαλίαν ἡμετέραν· καὶ ἂν ὅλαι αἱ πλάναι προέρχωνται ἀπὸ τὴν ἄγνοιαν τῶν Θείων νόμων· τίς εἶναι τόσον ἀνόητος, ὥστε νὰ μὴ καταλαμβάνῃ, ὅτι εἶναι ἀσυγκρίτως ἀναγκαιότερον εἰς αὐτὸν τὸ νὰ ἐξεύρῃ τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ, ἀφ' ὅτι ἦτον εἰς ἕνα Ῥωμαῖον τὸ νὰ ἐξεύρῃ τοὺς πολιτικοὺς νόμους τῆς Ῥώμης; Ὁ Ῥωμαῖος πολίτης, ἀγνοῶν τοὺς νόμους τῆς ἰδίας πατρίδος, ἐκινδύνευε νὰ ζημιωθῇ τὸ περισσότερον αὐτὴν τὴν πρόσκαιρον ζωήν· ὁ δὲ Χριστιανὸς, τοῦ ὁποίου τὸ πολίτευμα εἶναι εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἂν ἀγνοῇ τοὺς νόμους αὐτῆς τῆς οὐρανίου πατρίδος, κινδυνεύει νὰ ἐξορισθῇ διὰ παντὸς ἀπ' αὐτὴν, καὶ νὰ καταντήσῃ εἰς μίαν ἀθλιότητα χωρὶς τέλος. Διότι, καθὼς ἀνίσχυρος ἦτον ἡ πρόφασις ἑνὸς Ῥωμαίου ὅτι δὲν ἐγίνωσκε τοὺς νόμους, ἐπίσης καὶ περισσότερον ἀδύνατον εἶναι εἰς τὸν Χριστιανὸν νὰ δικαιωθῇ μὲ τὴν ἄγνοιαν τῶν Θείων νόμων εἰς τὸ κριτήριον τοῦ Ὑψίστου καὶ ἀδεκάστου Νομοθέτου· ὅπου, καθὼς αὐτὸς λέγει, θέλει δαρῆν καὶ ὁ μὴ γνοὺς καθὼς καὶ ὁ γνούς.

Αὕτη ἡ μελέτη τῶν Θείων νόμων, ἐὰν καὶ ἀναντιρρήτως ἀναγκαία, ἠμελήθη τὴν σήμερον, καθὼς καὶ ἄλλα καλά· καὶ δὲν εἶναι ἄλλο κοινότερον παρὰ τὸ νὰ βλέπῃ τις τοὺς περισσοτέρους τοῦ παρόντος καιροῦ Χριστιανοὺς εἰς παντελῆ ἄγνοιαν, ἢ τοὐλάχιστον εἰς ἐπιπόλαιον καὶ ἀμέθοδον γνῶσιν τῆς ἰδίας αὐτῶν θρησκείας. Οἱ γονεῖς, οἱ ὁποῖοι ἔπρεπε νὰ ἦναι οἱ πρῶτοι κατηχηταὶ τῶν ἰδίων τέκνων, ἀκατήχητοι αὐτοί, οὔτε δύνανται, οὔτε θέλουσι νὰ διδάξωσι τὰ τέκνα των. Ἂν τοὺς ἐρωτήσῃς, ἔχουσι καιρὸν δι' ὅλας τὰς ἄλλας βιωτικὰς ὑποθέσεις καὶ μερίμνας· καταγίνονται μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν εἰς τὸ νὰ συναθροίσωσι πλοῦτον διὰ τὰ τέκνα των· σπουδάζουσι νὰ συγκροτήσωσιν ἐπιγαμίας εὐτυχεῖς· διὰ μόνην τὴν καλὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων αὐτῶν δὲν εὐκαιροῦσιν· ἢ, καὶ ἂν εὐκαιρήσωσιν, ὅλη ἡ ἀνατροφὴ, τὴν ὁποίαν δίδουσιν εἰς αὐτὰ, περιορίζεται εἰς τὸ νὰ τὰ διδάσκωσι, τίνι τρόπῳ νὰ στολίζωνται, καὶ πῶς νὰ προσφέρωνται εἰς τὰς ἀμοιβαίας ἐπισκέψεις καὶ προσρήσεις*. Καὶ εἰς τοὺς τοιούτους γονεῖς ἁρμόζει κατὰ πολλὰ τὸ ὁποῖον ἔλεγεν ὁ Κράτης· 'Ἄνθρωποι, ποῦ τρέχετε; τί καταγίνεσθε μὲ τοσαύτην σπουδὴν εἰς τὸ νὰ ἀποκτήσητε χρήματα, ἔπειτα ἀμελεῖτε τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων, εἰς τὰ ὁποῖα θέλετε ἀφήσειν τὰ χρήματα;† Ὅσοι δὲ πάλιν ἀπὸ τοὺς γονεῖς φαίνονται ὅτι ἔχουσι φροντίδα διὰ τὰ τέκνα των, αὐτοὶ προφασίζονται, ὅτι δὲν ἐξεύρουσι τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ τὰ διδάξωσι.— ΚΟΡΑΗΣ.

Τηποτε δὲν λησμονοῦμεν τόσον εὐκόλως, ὅσον τὰ παρελθόντα δεινά.

* Εἰς πολλότατα μέρη τῆς Γραφῆς προστάσσει ὁ Θεὸς τὸν Μωϋσῆν νὰ φανερώνῃ τοὺς νόμους εἰς τὸν Ἰσραὴλ μὲ ταῦτα τὰ λόγια· 'Λάλησον τοις υἱοις Ἰσραὴλ·' τοὺς γονεις δὲ πάλιν νὰ διδάσκωσι τὰ τέκνα, Δευτερονομ. ς. 7.

* Κατ' ἀλήθειαν δὲν εἶναι ἄλλο δυστυχέστερον ἀπὸ τὴν ἀνατροφὴν, τὴν ὁποίαν ἀνατρέφουσι τὴν σήμερον οἱ γονεις τὰ ἴδια τέκνα. Ὅταν αὐτὰ μάθωσι τὸν τρόπον τῆς ἐνδύσεως καὶ τῶν ἀμοιβαίων προσρήσεων· ὅταν ἐξεύρωσι νὰ συγκλώθωσι φιλοφρονητικά τινα λεξείδια, πολλάκις ἀσύγκλωστα· οἱ γονεις ὄχι μόνον ἀρκοῦνται εἰς αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ νομίζουσιν, οτι τὰ τέκνα των εἶναι χρηστοηθέστατα.

† Ἔλεγεν ὁ Κράτης, ὅτι ἔπρεπεν (ἂν ἦτο δυνατὸν) νὰ ἀναβῇ τις εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος μιᾶς πόλεως, καὶ ἐκεῖθεν νὰ κράξῃ, 'Ὦ ἀνθρωποι, ποι φέρεσθε, οἵτινες χρημάτων μὲν κτήσεως πέρι πᾶσαν ποιεισθε σπουδὴν, τῶν δ' υἱέων, οἷς ταῦτα καταλείψετε, μικρὰ φροντίζετε;' καὶ εἰς αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Κράτητος προσθέτει ὁ Πλούταρχος ἕνα φρόνιμον στοχασμόν. Οἱ τοιοῦτοι γονεις (λέγει) κάμνουσι τὸ ὅμοιον μὲ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι φροντίζουσι διὰ τὸ ὑποδημα, καὶ ἀμελοῦσι τὸν πόδα, διὰ τὸν ὁποῖον εἶναι τὸ ὑποδημα.— Πλούταρχ. περὶ Παιδ. Ἀγωγ.

ΤΟ ΜΑΥΡΟΝ ΘΑΝΑΤΙΚΟΝ, ΗΤΟΙ Ο ΛΟΙΜΟΣ ΤΗΣ ΔΕΚΑΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ.

Προ παντὸς μεγάλου λοιμοῦ,—παρατηρεῖ ὁ ἐκ Βερολίνου ἰατρὸς Hecker,—ἡ φύσις πάσχει ἐκπληκτικὰς μεταβολάς. Τὰ στοιχεῖα σφοδρῶς συγκρούονται· ἡ τῆς ἀτμοσφαίρας πνιγηρὰ ξήρανσις, αἱ ὑπόγειοι βρονταὶ, ἡ ἐκ τῶν πλημμυρούντων ὑδάτων ὁμίχλη, προμηνύουσι φοβερὸν ὄλεθρον.

Ὡς δὲ προηγοῦνται τὰ φυσικὰ ταῦτα φαινόμενα, οὕτως ἕπονται ἠθικαὶ μεταβολαὶ οὐχ ἧττον ἐκπληκτικαί. Τόσον μεγάλως ταράττουσιν αἱ πανώλειες καὶ συγχέουσι τὴν κοινωνίαν, ὥστε σημαντική τις μεταβολὴ ἐπὶ τὸ χεῖρον ἢ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἀφεύκτως γίνεται εἰς τὸν ἠθικὸν χαρακτῆρα τῶν ἐθνῶν, καὶ ἢ φθάνουν εἰς ἀνώτερον βαθμὸν ἀρετῆς, ἢ ἔτι μᾶλλον καταβυθίζονται εἰς τὴν ἄγνοιαν καὶ κακίαν. Τῆς θεωρίας ταύτης ὑπάρχουν δύο ἀξιομνημόνευτα παραδείγματα, ὁ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου περιγραφόμενος Ἀθηναϊκὸς Λοιμὸς, καὶ ὄχι ὀλιγώτερον ὁ μέγας λοιμὸς τῆς δεκάτης τετάρτης ἑκατονταετηρίδος, ὁ κατερημώσας τὴν Εὐρώπην, Ἀσίαν, καὶ Ἀφρικήν. Ὁ δεύτερος οὗτος ὀλίγον διέφερεν ἀπὸ τὴν γνωστὴν πανώλη, ὠνομάσθη δὲ εἰς μὲν τὴν Ἀγγλίαν Μαῦρον Θανατικὸν ἀπὸ τὰς φυομένας ἐπὶ τοῦ δέρματος μαύρας κηλίδας, εἰς δὲ τὴν Ἰταλίαν la mortalità grande, ἡ μεγάλη θνῆσις.

Τὰ συμπτώματα ἦσαν ὅμοια τῶν τῆς κοινῆς πανώλους· ἦτο δηλαδὴ φλογώδης πυρετὸς, μετὰ βουβώνων, τὸν δρόμον αὐτοῦ εἰς ὀλίγας ἡμέρας διατρέχων. Εἶχεν ὅμως καὶ τὸ περιπλέον τοῦτο δεινὸν, ὅτι προσεβάλλοντο οἱ πνεύμονες, καὶ ἠκολούθει αἱμοπτυξία. Ἀφοῦ ὅμως ἐδαπάνησε τὴν πρώτην αὐτοῦ ὁρμὴν, κατήντησεν εἰς τὸ τῆς σημερινῆς πανώλους σύνηθες εἶδος, τῆς αἱμορραγίας μὴ οὔσης πλέον οὐσιώδους συμπτώματος. Σεισμοὶ καὶ λιμοὶ εἶχαν προηγηθῆν τῆς φοβερᾶς ταύτης νόσου· ἐκ τῆς Κίνας εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὰ θεμέλια τῆς γῆς ἐσείοντο· καθ' ὅλην τὴν Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην ἡ ἀτμοσφαῖρα ἦτο τεταραγμένη, καὶ φυτὰ καὶ ζῶα ἐκινδύνευον ἀπὸ τὴν δηλητήριον αὐτῆς ἐπιῤῥοήν.

Οἱ σπαραγμοὶ οὗτοι τοῦ γηΐνου συστήματος ἤρχισαν εἰς τὴν Κίναν τὸ 1333, δεκαπέντε ἐνιαυτοὺς πρὶν ἐκσπάσῃ ὁ λοιμὸς κατὰ τὴν Εὐρώπην. Ἀνομβρία μετὰ λιμοῦ ἤρχισεν εἰς τὴν χώραν τὴν ποτιζομένην ὑπὸ τῶν ποταμῶν Κιάγγου καὶ Ὀάη. Τετρακόσιαι χιλιάδες ἀνθρώπων ἀπωλέσθησαν εἰς τὰς ὑπὸ ῥαγδαιοτάτων βροχῶν προξενηθείσας πλημμύρας· εἰς δὲ τὴν ἐπαρχίαν Τσὲ, μετ' ἀνομβρίαν ἀνήκουστον, ἐπῆρε τὸ θανατικὸν, ὡς ὑποτίθεται, πέντε ἑκατομμύρια λαοῦ. Ἀνομβρίαι καὶ πλημμύραι, λιμοὶ καὶ σεισμοὶ, φαίνεται ὅτι ἠκολούθουν ἄλληλα μὲ φοβερὰν ταχύτητα. Ὅρη κατεβυθίσθησαν· καὶ εἰς μίαν περίστασιν, μετὰ τρίμηνον βροχὴν, ἑπτὰ πόλεις κατεστράφησαν ὑπὸ πλημμυρῶν. Τῶν στοιχείων ἡ ὁρμὴ δὲν καθησύχασεν εἰς τὴν Κίναν πρὸ τοῦ 1347.

Εἰς δὲ τὴν Εὐρώπην ἤρχισαν τὰ σημεῖα τῆς γηΐνου ταραχῆς τὸ 1348. Τὴν Κύπρον, ὑπὸ τῆς πανώλους ἤδη μαστιζομένην, ἐκλόνησε καὶ σεισμὸς μετὰ θυέλλης τόσον τρομερᾶς, ὥστε οἱ ἄθλιοι κάτοικοι ἔφευγαν πανταχόθεν. Πρὸ τοῦ σεισμοῦ ἔπνευσε λοιμικὸς ἄνεμος τόσον θανατηφόρος, ὥστε πολλοὶ ἔπιπταν αἰφνιδίως, καὶ ἐξέπνεαν ἀγωνιῶντες. Τοῦτο δὲ, ὡς παρατηρεῖ ὁ ἰατρὸς Hecker, ἦτον ἐκ τῶν σπανιωτάτων φαινομένων. Ὁ δηλητήριος οὗτος ἀτμὸς δὲν ἐπεριωρίσθη εἰς τὴν Κύπρον· καθότι παρὰ τῶν Γερμανῶν χρονογράφων μανθάνομεν ὅτι παχεῖά τις δυσώδης ὁμίχλη προῆλθεν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἐξηπλώθη ἐπὶ τῆς Ἰταλίας.

Οἱ σεισμοὶ ἐξετάθησαν κατὰ μέγα μέρος τῆς Εὐρώπης· εἰς τὴν Καρινθίαν ἐκρημνίσθησαν τριάκοντα κῶμαι μεθ' ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν· ὑπὲρ τὰ τρισχίλια δὲ νεκρὰ σώματα ἀφῃρέθησαν ἐκ τῶν ἐρειπίων. Οἱ σεισμοὶ οὗτοι ἠκολούθουν ἕως τὸ 1360 εἰς τὴν Γερμανίαν, Γαλλίαν, Σιλεσίαν, Πολονίαν, Ἀγγλίαν, Δανίαν, ἔτι δὲ καὶ βορεινότερα.

Πανταχοῦ ἐπεκράτουν βροχαὶ, πλημμύραι, καὶ ἀστοχία γεννημάτων· ἐξοπίσω δὲ τούτων ἤρχετο φυσικὰ ἡ πεῖνα. Εἰς τὰς μεγαλοπόλεις τῆς Ἰταλίας ὑπεχρεώθησαν, τὸ ἔαρ τοῦ 1347, νὰ διανέμωσιν ἄρτον εἰς τοὺς πτωχούς· εἰς τὴν Φλωρεντίαν κατεσκευάσθησαν μεγάλοι φοῦρνοι, ἐξ ὧν, κατὰ τὸν Ἀπρίλιον, 94,000 ἄρτων, τῶν δώδεκα οὐγγιῶν, διεμοιράζοντο καθ' ἡμέραν.

Διπλῆν μορφὴν λαβοῦσα ἡ ἐπιδημία αὕτη, φαίνεται ὅτι καὶ δύο εἶχε πηγάς· ἡ μετριωτέρα νόσος ἐγεννήθη κατὰ τὴν Εὐρώπην, ὅπου πρὸ αἰώνων ἦτο κοινὴ ἀσθένεια· ἡ δὲ κακοηθεστέρα, ἡ καὶ τὴν αἱμοπτυξίαν ἐπιφέρουσα, ἦτον ἐπείσακτος, ἐκ τῆς Ἀνατολῆς διαδοθεῖσα. Κατὰ τὸν Hecker, ἀμφότεραι προῆλθον ἀπὸ βιαίας ταραχὰς εἰς τὸν ὀργανισμὸν τῆς γῆς.

Ὡς δὲ πρὸς τὴν ἐκ τοῦ Μαύρου Λοιμοῦ θνῆσιν, δύσκολον εἶναι νὰ λογαριάσωμεν δι' ἀριθμῶν τὴν θραῦσίν του. Τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα ἡ Εὐρώπη ἦτο μόνον ἡμιπολιτισμένη· ἡ δὲ μετ' ἀκριβείας ἀπαρίθμησις εἶναι ἀπὸ τὰ τελευταῖα κοινωνικὰ προτερήματα. Τὰ περὶ τῆς θνήσεως λοιπὸν ἱστορούμενα εἶναι ὁπωσοῦν ἀπροσδιόριστα, καὶ ἴσως ἐνίοτε ὑπερβολικά· μολονότι τὸ μέγεθος τῶν ἀριθμῶν συμφωνεῖ μὲ τὴν παντελῆ ἐρήμωσιν πολλῶν πόλεων καὶ χωρῶν. Εἰς τὴν Κίναν λέγεται ὅτι ἀπέθανον ὑπὲρ τὰ δεκατρία ἑκατομμύρια· πρὸς τὸν ἐν Αὐενιῶνι τότε Πάπαν Κλήμεντα ἀνεφέρθη ὅτι 24,000,000 ἔσφαξεν ὁ λοιμὸς οὗτος εἰς τὴν Ἀνατολὴν, τῆς Κίνας μὴ συμπεριλαμβανομένης. Εἰς τὸ Κάϊρον ἀπέθνησκαν 10,000 ἕως 15,000 καθ' ἡμέραν, ἐνόσῳ ἡ ἐπιδημία ἦτον εἰς τὴν ἀκμήν της. Εἰς τὴν Καραμανίαν καὶ τὴν Καισάρειαν οὐδεὶς ἔμεινε ζωντανός· εἰς τοὺς δρόμους, εἰς τὰ στρατόπεδα καὶ τὰ πανδοχεῖα, ἐβλέποντο μόνον ἄταφα σώματα· ἡ Κύπρος ἀπώλεσε σχεδὸν ἅπαντας τοὺς κατοίκους· εἰς δὲ τὴν Μεσόγειον, ὡς καὶ εἰς τὴν Βόρειον Θάλασσαν, πλοῖα χωρὶς ναύτας ἐβλέποντο πολλάκις τῇδε κἀκεῖσε περιφερόμενα εἰς τὸ ἔλεος τῶν ἀνέμων καὶ τῶν κυμάτων.

Εἰς τινας τῶν Εὐρωπαϊκῶν πόλεων οἱ ἐκ τοῦ Μαύρου Λοιμοῦ θάνατοι ἦσαν ὡς ἑπομένως·—

Εἰς τὴν Φλωρεντίαν, 60,000· εἰς τὴν Βενετίαν, 100,0000· εἰς τὴν Μασσαλίαν (εἰς ἕνα μῆνα) 16,000· εἰς τὴν Σιέναν, 70,000· εἰς τοὺς Παρισίους, 50,000· εἰς τὸν Ἅγιον Διονύσιον, 14,000· εἰς τὴν Αὐενιῶνα, 60,000· εἰς τὸ Στρασβοῦργον, 16,000· εἰς τὴν Λουβέκαν, 9000· εἰς τὴν Βασιλείαν, 14,000· εἰς τὴν Ἐρφορδίαν, τοὐλάχιστον 16,000· εἰς τὴν Οὐεϊμαρίαν, 5000· εἰς τὸ Λονδῖνον, τοὐλάχιστον 100,000· εἰς τὸ Νορβῖκον, 51,000. Εἰς ταῦτα ἐμποροῦμεν νὰ προσθέσωμεν,—Φραγκισκανοὶ μοναχοὶ εἰς τὴν Γερμανίαν, 124,434· Μινορῖται εἰς τὴν Ἰταλίαν, 30,000.

Ὁ Ἀλφόνσος Α'. ἀπέθανεν ἐξ αὐτοῦ, εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Γιβραλτάρ, τὸν Μάρτιον, 1350· ἡ τῆς Ναυάρρας βασίλισσα Ἰωάννα, θυγάτηρ τοῦ Λοδοβίκου Γ'., καὶ ἡ βασίλισσα Ἰωάννα, σύζυγος τοῦ τῆς Οὐαλεσίας Φιλίππου, ἔπεσον ὁμοίως θύματα τοῦ λοιμοῦ τούτου, ὡς καὶ πλῆθος ἄλλων ἐπισήμων ἀνδρῶν. Πενταχόσιοι ἀπέθνησκον καθ' ἡμέραν εἰς ἓν ἀπὸ τὰ ἐν Παρισίοις νοσοκομεῖα ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν λεγομένων Ἀδελφῶν τῆς Ἐλεημοσύνης, αἵτινες Χριστιανικώτατον ἔδειξαν ἡρωϊσμόν. Καὶ αὐταὶ δὲ ἀπέθνησκον ἐκ τῆς κολλητικῆς νόσου, πλὴν δὲν ἔλειπαν ἄλλαι νὰ ἀναπληρῶσι τοὺς τόπους αὐτῶν, καὶ ν' ἀφοσιόνωνται εἰς τὸ θεάρεστον ὑπούργημα.

Μετ' ὀλίγον τὰ κοιμητήρια δὲν ἐχώρουν πλέον τοὺς νεκρούς. Εἰς τὴν Αὐενιῶνα, ὁ Πάπας εὑρέθη ἠναγκασμένος νὰ ἐγκαινιάσῃ τὸν Ῥοδανόν, ὥστε νὰ ῥίπτωνται εἰς αὐτὸν τὰ λείψανα χωρίς τινος ἀργοπορίας. Εἰς τὴν Βιένναν, ἀπηγορεύθη ὁ εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ κοιμητήρια ἐνταφιασμὸς τῶν πτωμάτων, ἐστοιβάζοντο δὲ οἱ νεκροὶ κατὰ χιλιάδας εἰς ἕξ μεγάλους βόθρους ἔξω τῆς πόλεως, ὡς εἶχεν ἤδη γένειν εἰς τὸ Κάϊρον καὶ τοὺς Παρισίους.

Πολλαχοῦ διεφημίζετο ὅτι ἔθαπτον ζῶντας τοὺς ἀσθενεῖς, ὡς καὶ τωόντι συμβαίνει κάποτε, ὅταν μετὰ σπουδῆς ἀπαισίου θάπτωνται οἱ νεκροί· τοῦτο δὲ ὑπερηύξησε τὴν φρίκην τοῦ κατατεθλιμμένου λαοῦ. Εἰς τὴν Ἐρφορδίαν, ἀφοῦ ἐγέμισαν τὰ κοιμητήρια, ἐρρίφθησαν 12,000 πτωμάτων εἰς ἕνδεκα μεγάλους βόθρους· τὸ αὐτὸ δὲ συνέβη, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, εἰς ὅλας τὰς μεγαλοπόλεις. Ἐπικήδειοι τελεταὶ, ἡ ἐσχάτη παραμυθία τῶν ἐπιζώντων, ἐξ ἀνάγκης ἐγκατελείφθησαν πανταχοῦ.

Εἰς τὴν Γερμανίαν κατὰ ἕνα ὑπολογισμὸν, ὅστις φαίνεται πιθανὸς εἰς τὸν ἰατρὸν Hecker, ἀπέθανον μόνον 1,244,000 κατοίκων. Ἀλλ' αὐτοῦ ἦτο μικρὰ κατ' ἀναλογίαν ἡ θραῦσις· ἡ Ἰταλία, ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἀπώλεσε τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων της. Λέγεται ὅτι καθ' ἅπασαν τὴν Ἀγγλίαν μόλις ἔμεινε ζωντανὸν τὸ ἓν δεκατημόριον τοῦ πληθυσμοῦ· πλὴν τοῦτο εἶναι πασίδηλος ὑπερβολή. Ὁ πανταχοῦ ὅμως γενόμενος ἄπειρος οὗτος χαμὸς μετ' ὀλίγον ἀνεπληρώθη. Οἱ γάμοι φυσικὰ ἐπληθύνθησαν· αἱ δὲ μεγαλοπόλεις, τῶν μικροτέρων τόπων ἐφελκύουσαι τοὺς κατοίκους, τάχιστα πάλιν ἤκμασαν. Αἱ τέχναι τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ πολέμου προέβαινον ὡς καὶ πρίν· καὶ μετ' ὀλίγα ἔτη, ἂν καὶ ἦτον ἀδύνατον νὰ λησμονήσωσι ποτὲ ὅλως διόλου τὸν Μαῦρον Λοιμὸν, πολὺ ὅμως ὀλιγώτερον αὐτὸν ἐνθυμοῦντο. Τόσον ἐκτεταμένον καὶ πάνδεινον συμβεβηκὸς, ἢ μᾶλλον τοιαῦτα φοβερὰ ἀλλεπάλληλα συμβεβηκότα, τὴν συνήθη τάξιν τοῦ κόσμου διακόψαντα, ἀναγκαίως ἤθελαν ἐπιφέρειν σπουδαῖα ἠθικὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἢ ἐπὶ τὸ χεῖρον. Ἡ ἐρήμωσις ὁλοκλήρων ἐπαρχιῶν, καὶ ἡ τοῦ θανάτου καθημερινὴ ὄψις, πολλὴν βέβαια κακοήθειαν ἐξήλειψαν, καὶ θρησκευτικόν τι αἴσθημα ἐνέπνευσαν ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς νωθροτάτους νόας. Μ' ὅλον τοῦτο, ὡς παρετήρησε Γερμανός τις θεολόγος, 'ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ὁμοιάζει μεθυσμένον στρατιώτην ἔφιππον, τὸν ὁποῖον ἂν ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους ἀνορθώσῃς, πίπτει βέβαια ἐκ τοῦ ἄλλου' οὕτω εἰς τὴν ἀξιομνημόνευτον ταύτην ἐποχὴν ἡ πεφοβισμένη Εὐρώπη, τὴν θρησκείαν ὑπερπηδήσασα, ἔπεσεν εἰς τὴν θεοβλάβειαν.

Τοῦ διεστραμμένου τούτου ζήλου τὸ πλέον ἐπίσημον παράδειγμα ἦτον ἡ μετεμφάνισις τῶν Μαστιγουμένων. Ἀπὸ τὴν ἑνδεκάτην ἑκατονταετηρίδα πολλοὶ πιστοὶ ἐπέβαλλαν ὡς κανόνα εἰς ἑαυτοὺς τὴν μαστίγωσιν· ἀλλὰ πρῶτος ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος κατὰ τὸ 1231 συνέστησε τὰς πανδήμους τῶν Μαστιγουμένων πομπάς. Τὸ 1334, δεκατέσσαρας ἐνιαυτοὺς πρὸ τοῦ μεγάλου λοιμοῦ, ἡ διδαχὴ τοῦ Βεντουρίνου, Δομινικανοῦ μοναχοῦ, παρεκίνησεν ὑπὲρ τὰς δέκα χιλιάδας ἀνθρώπων νὰ ταξειδεύσωσιν εἰς μοναστήριόν τι, μαστιγούμενοι εἰς πᾶσαν κατὰ τὸν δρόμον ἐκκλησίαν. Τὸ 1349 εἰσῆλθον κατὰ πρῶτον εἰς τὸ Στρασβοῦργον διακόσιοι Μαστιγούμενοι, ἔλαβον δὲ θερμοτάτην ὑποδοχὴν, καὶ μάλιστα ἔκαμαν πολλοὺς προσηλύτους. Ἐπὶ τέλους κατήντησεν ἀμφίβολος ἡ ἁγιωσύνη αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐκλείσθησαν αἱ θύραι τῶν οἴκων καὶ τῶν ἐκκλησιῶν. Ἡ ἀγρία καὶ ἀνυπότακτος διαγωγὴ τῶν ἐνθουσιαστῶν τούτων ὀλίγον ἤρεσκεν εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας περιεφρόνουν τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ νὰ δίδωσιν ἄφεσιν πρὸς ἀλλήλους. Τὰς αἱρετικὰς ταύτας ὑπερβολὰς κατέκρινεν ἡ ἐξουσία· ἐπειδὴ δὲ βαθμηδὸν ἔχαναν οἱ Μαστιγούμενοι τὴν δημοτικὴν αὐτῶν ὑπόληψιν, εὐκόλως ἐνηργοῦντο οἱ κατ' αὐτῶν νόμοι· ὥστε οἱ ἀτυχεῖς οὗτοι θεοβλαβεῖς κατεδιώχθησαν ἐπὶ τέλους μὲ ἀδυσώπητον αὐστηρότητα. Ὁ Βρεσλαυΐας ἐπίσκοπος κατεδίκασεν εἰς θάνατον ἕνα τῶν ἡγουμένων, καὶ τὸν κατέκαυσε δημοσίᾳ. Τὸ ἰδιαίτερον ὅμως τοῦτο τῆς θεοβλαβείας εἶδος ποσῶς δὲν ἐξέπνευσε μετὰ τοῦ λοιμοῦ τῆς δεκάτης τετάρτης ἑκατονταετηρίδος· ἕως τοῦ 1710 ἐβλέποντο εἰς τὴν Ἰταλίαν πομπαὶ τῶν Μαστιγουμένων.

Ἀλλ' ὁ προελθὼν ἐκ τῆς ἐπιδημίας ταύτης ἠθικὸς σπαραγμὸς ἐπέφερε καὶ ἄλλο ἔτι χειρότερον ἀποτέλεσμα,—τοὺς τῶν Ἰουδαίων σκληροὺς καταδιωγμούς. Ὑποψία κατέλαβε τὸν κόσμον ὅτι αὐτοὶ ἐφαρμάκευαν τὰ φρέατα ἢ ἐμόλυναν τὸν ἀέρα, καὶ ἑπομένως ἄλλοτε μὲν παρεδίδοντο εἰς τὴν μανίαν τοῦ ὄχλου, ἄλλοτε δ' ἐφονεύοντο, κατὰ τὰς διατυπώσεις τοῦ νόμου, ἐξ ἀποφάσεως τῶν δικαστηρίων. Ἐβασανίζοντο ἕως νὰ δώσωσι τὴν ἀπαιτουμένην ἀπόκρισιν, ἔπειτα δ' ἐκαίοντο ζωντανοὶ χωρὶς ἄλλης τινὸς ἀποδείξεως παρὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν κατηγορίαν. Εἰς τὴν Σπεῖραν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπελπισθέντες ἐκάησαν εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν· εἰς δὲ τὴν Ἐσλίγγην ἐνεπρήσθησαν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν συναγωγήν. Εἰς ὁποίαν πόλιν οἱ Μαστιγούμενοι εἰσήρχοντο, ἐσφάζοντο οἱ Ἰουδαῖοι. Εἰς τὴν Μογουντίαν μόνην, ὅπου εἰσῆλθον οἱ Μαστιγούμενοι κατὰ τὸν Αὔγουστον, 12,000 Ἰουδαίων λέγεται ὅτι ἀπανθρώπως ἐθανατώθησαν.

ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ.

Ἀπὸ Ῥωμύλου μέχρι Αὐγούστου καὶ ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ κοινωνικὴ κατάστασις μετεβλήθη εἰς ἄκρον· μετὰ δὲ τὸν Αὔγουστον ἕως τοῦ Ἰουστινιανοῦ πλειότεραι καὶ σημαντικώτεραι συνέβησαν μεταβολαί· ἡ Κωνσταντινούπολις, κατασταθεῖσα μητρόπολις τῆς Αὐτοκρατορίας, διετήρησεν ἐπὶ πολὺν χρόνον τὸ ὄνομα καὶ τὸ φάντασμα τῶν Ῥωμαϊκῶν θεσμοθεσιῶν· πραγματικῶς ὅμως οἱ ἄνθρωποι, τὰ πράγματα, αἱ ἰδέαι, τὰ πάντα ἠλλοιώθησαν.

Οἱ Ἀνθρωποι. Ἡ παλαιὰ ἐκείνη Ἰταλικὴ φυλὴ, ἡ τόσον ἰσχυρὰ καὶ ῥωμαλία, ἀπέκαμε κατακτήσασα τὸν κόσμον. Μετὰ τὴν ἀναγόρευσιν τῶν Καισάρων οἱ πίνακες τῶν Τιμητῶν μόλις ἀνέφερον ὀλίγα τινὰ τῶν λαμπρῶν ἐκείνων ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα ἐδόξασαν τὴν δημοκρατίαν. Οἱ ἀπελευθερονόμενοι δοῦλοι, οἱ βάρβαροι, γινόμενοι Ῥωμαῖοι μετὰ τὴν ἧττάν των, ἀντικατέσταινον εἰς τὴν ἀγορὰν, εἰς τὴν σύγκλητον, καὶ μέχρι τῆς αὐτοκρατορικῆς πορφύρας, τοὺς νομίμους κληρονόμους τῶν πολιτῶν Ῥωμαίων (Quirites). Ἔπειτα δὲ ὁ δεσποτισμὸς ἐξηχρείωσε τὰς ψυχὰς ὅλων, ἐκνευρίσας ὅλας των τὰς δυνάμεις. Τὸ ὑπομεῖναν ὀλίγον Πατρίκιον αἷμα ἐχύθη ὑπὸ τὸν πέλεκυν τῶν Ῥαβδούχων, ἢ ἠλαττώθη καὶ διεφθάρη εἰς τὰ τερατώδη ὄργια. Ὅθεν, ὅτε ἡ καθέδρα τῆς αὐτοκρατορίας μετέβη ἀπὸ τὰς ὄχθας τοῦ Τιβέριδος εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Βοσπόρου, ὅτε ἡ ἐξαχρείωσις τῆς δούλης Ἑλλάδος ἤρχισε νὰ ἐμφυτεύηται εἰς τὴν διαφθορὰν τῆς Ἰταλίας, ὅλον τὸ μεγαλεῖον κατεστράφη διαπαντὸς, καὶ ἐλεεινολόγει τις βλέπων, ὁποῖοι ἄνθρωποι οὐτιδανοὶ καὶ χαμερπεῖς ἐλέγοντο κύριοι τοῦ κόσμου, ὁποῖα φαῦλα καὶ παιδαριώδη πνεύματα ἀπέκτησαν τὴν κληρονομίαν τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Παπινιανοῦ.

Τα Πραγματα. Ἡ Ῥωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία, στερουμένη μητροπόλεως, ὑφίστατο μόνον ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι· ὅλαι αἱ θεσμοθεσίαι ἐξουδενίσθησαν, αἱ δὲ ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος, διατηρηθεῖσαι μὲ τὰς παλαιὰς ὀνομασίας, ἐφαίνοντο ὡς μία ὕβρις εἰς τὴν ἐνεστῶσαν διαφθοράν. Οἱ Ἕλληνες, διάδοχοι τῶν Καισάρων, ἄφινον ν' ἀφαρπάζωνται καθημέραν τὰ ῥάκη τῆς κληρονομίας των. Ὅλη τέλος πάντων ἡ Δύσις ἀπωλέσθη· ἀπὸ τὰς ἀπωτέρω ἐπαρχίας, καὶ ἀπὸ τὸ ἐνδότερον τῆς Ἀσίας, ἀπειράριθμα στίφη βαρβάρων ἐφώρμησαν ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὴν πλουσίαν αὐτὴν λείαν, καὶ τὴν διεμερίσαντο. Ἡ Ῥώμη, ὁ τρόμος ἄλλοτε τῶν λαῶν, δὲν διήγειρε πλέον παρὰ τὴν καταφρόνησιν καὶ τὴν αὐθάδειαν αὐτῶν.

Αι Ιδεαι. Μετεβλήθησαν μὲν καὶ αὐταὶ ὡς τὰ λοιπὰ, ἀλλ' ἀντιστρόφως· ἐνῷ τὰ πράγματα καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐξέπιπτον ἀπὸ τὴν προτέραν των εὔκλειαν μὲ καταισχύνην, ἡ διανοητικὴ κατάστασις προώδευε θαυμασίως· νέαι θρησκευτικαὶ δοξασίαι ἀνεβλάστανον εἰς τὸν παλαιὸν τοῦτον κόσμον, καὶ ἐπαπείλουν νὰ διασπάσωσιν αὐξανόμεναι τὸ τετριμμένον περικάλυμμα, τὸ ὁποῖον τὰς κατεσκίαζε· τότε τὴν Πλατωνικὴν Ἀκαδημίαν, τότε τὴν Στωϊκὴν Σοφίαν ἐθαύμασαν μὲ ἐνθουσιασμόν. Ὁ Ἐπίκτητος ἐξευγενίζετο, φέρων τὸν δουλικὸν χιτῶνα, καὶ ἀνέβαινεν εἰς τὸ ὕψος ἠθικῆς ἀγνώστου μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, κύπτων ὑπὸ τὴν μάστιγα τοῦ κυρίου του ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὀργίων τῆς αὐτοκρατορίας, καὶ κατέναντι τοῦ Νέρωνος, τὸ ῥητορικὸν πνεῦμα τοῦ Σενέκα διεμαρτύρετο στεντορίως κατὰ τῆς διαφθορᾶς, ἥτις ηὔξανεν ὁλονέν· ἡ ἀλαζονικὴ ὅμως καὶ κατ' ἐπίδειξιν αὕτη φιλοσοφία, ἀδύνατος νὰ μεταβάλῃ τὴν καρδίαν, ἐδίδασκε τὸν ἄνθρωπον μόνον ν' ἀποθνήσκῃ θαῤῥαλέως· τέλος δὲ, ἦλθεν ἡ ὥρα, καθ' ἣν τὸ λυκαυγὲς τῆς παλαιᾶς σοφίας ἔμελλε νὰ ἐξαφανισθῇ ἀπέναντι τῶν ἀκτίνων τῆς φαεινῆς ἡμέρας.

Τὸ νέον τοῦτο ἀπαύγασμα, τὸ πρὸ πολλοῦ προσδοκώμενον, δὲν ὀφείλεται οὔτε εἰς τὰς τέχνας τῆς Ἑλλάδος, οὔτε εἰς τὴν δύναμιν τῆς Ῥώμης. Ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, μεταξὺ τοῦ ἀνατολικοῦ πνεύματος καὶ τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ, ἔζη πρὸ δύο σχεδὸν χιλιάδων χρόνων πτωχός τις καὶ ἀφανὴς λαός· αὐτοῦ ἐφανερώθη ἐναργέστερον ὁ μόνος καὶ ἄῤῥατος Θεὸς, τὸν ὁποῖον ἡ γῆ ἐλησμόνησεν· ἡ δὲ ἰδανικὴ αὕτη θρησκεία δὲν ὡδήγει τὸν ἄνθρωπον οὔτε εἰς τὸν ἀμετάβλητον Πανθεϊσμὸν τῆς Ἰνδίας, οὔτε εἰς τὸν δεσποτισμὸν τῆς Ἀσσυρίας· αὐτοῦ ὅλοι οἱ δῆμοι ἦσαν ἴσοι, καὶ ὁ λαὸς εἶχεν ἀπελευθερωθῆν ἀπὸ τὰς καταπιέσεις τῶν ἀλλαχοῦ βασιλευόντων γενῶν. Αὐτοῦ τέλος πάντων καθαρωτέρα καὶ τελειοτέρα ἠθικὴ ἐδιδάσκετο εἰς τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ὁ ἀλλοδαπὸς, ὁ δοῦλος, τὸ γυναικεῖον φύλον, τὰ ἀπόκληρα ταῦτα ὄντα τοῦ παλαιοῦ κόσμου, ἦσαν τὸ ἀντικείμενον ὅλης τῆς φροντίδος τοῦ Νομοθέτου. Ἐν τούτοις ἡ Ἰουδαία, ἐξέχουσα ἐπὶ τοσοῦτον ἀπὸ τὰ λοιπὰ ἔθνη, ἦτον ἄγνωστος εἰς αὐτά. Οἱ ποιηταὶ ἀληθινὰ ὑπαινίττοντο ἐνίοτε μὲ καταφρόνησιν τοὺς μυστηριώδεις της θεσμούς·

Dedita sacris
Incerti Judaea Dei* ;

* Ἡ λατρεύουσα ἄγνωστον Θεὸν Ἰουδαία.

ἢ μᾶλλον εἰς τὸ τέλος πολυτελοῦς συμποσίου οἱ περίεργοι Ἀθηναῖοι ἐθέλγοντο ν' ἀσχολῶνται εἰς μυθώδη διηγήματα περὶ τῆς παραδόξου λατρείας τῶν Σύρων τῆς Παλαιστίνης, καὶ περὶ τοῦ Θεοῦ αὐτῶν, ὁμοιάζοντος κατὰ πάντα τὸν Βάκχον. Ἀλλὰ τὸ πᾶν ἔμενεν ἕως αὐτοῦ· οἱ σοφοὶ περιηγηταί, διαπερνῶντες τὰς ἐρήμους πρὸς ἐντάμωσιν τῶν Βραχμάνων, ἠγνόουν ἢ κατεφρόνουν τὴν ἐπιστήμην τῶν Ἑβραίων· καὶ εἴτε διεμάχετο μετὰ τῶν ὀρεινῶν γειτόνων της, εἴτε ἐξωρισμένη εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Εὐφράτου, περιέπιπτεν εἰς ἀνεκφράστους μελῳδίας, ἡ πτωχὴ Ἰουδαία πάντοτε ἐπέσυρε καθ' ἑαυτῆς τὴν καταφρόνησιν τῶν λαῶν.

Ἐν ἀκαρεῖ παράδοξον ἀντήχησεν ἄκουσμα καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον· εἰς ἓν ὄρος τῆς Παλαιστίνης Θεός τις ἐφανερώθη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, θνήσκων ἐπὶ σταυροῦ, καὶ φύλακες τῶν ὑψηλῶν του διδαγμάτων, δώδεκα ἁλιεῖς τῆς Γαλιλαίας, διέτρεξαν τὴν γῆν διὰ νὰ τὴν καθαρίσωσι καὶ τὴν ἀνανεώσωσι· δὲν θέλω οὐδόλως ἀναφέρειν πῶς ἐκ θαύματος ἐξεπλήρωσαν τὴν εἰρηνικήν των κατάκτησιν, οὔτε θέλω εἰπεῖν παντάπασι τίνι τρόπῳ τὸ νέον τοῦτο δόγμα, ἐναγκαλισθὲν μὲ ζῆλον ἀπὸ τοὺς δούλους καὶ τὰς γυναῖκας, ἀποκατέστη μίαν ἡμέραν παντοδύναμον, οὐδὲ πῶς ἡ Ῥώμη, διψῶσα κατ' ἀρχὰς τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων, ἐπρόσπεσεν ἐπὶ τέλους ἔμπροσθεν τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔθεσεν εἰς τὴν κορυφὴν τῶν τειχῶν της θριαμβεύοντα τὸν ἐπὶ τοσοῦτον ἤδη χρόνον καταπολεμούμενον Σταυρόν.

Ὑπὸ τέσσαρας μεγάλας ἐπόψεις θεωρούμενος ὁ Χριστιανισμὸς διακρίνεται, φρονῶ, ἀπὸ τὰς παλαιὰς θρησκείας· Ἀναγγέλλεται ὡς θρησκεία γενική· Κηρύττει τὴν φυσικὴν ἰσότητα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων· Ἀντικαθιστᾷ εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς σχέσεις τὴν ἀγάπην· Διδάσκει, ἐπὶ τέλους, τὸ μεγαλήτερον σέβας εἰς τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν καὶ ὅλα τὰ δικαιώματα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

1. Ἡ παλαιὰ Ῥωμαϊκὴ θρησκεία ἦτον ἡ κληρονομία ἑνὸς ἔθνους, τὸ προνόμιον μιᾶς μόνης φυλῆς, καθιέρονε τὴν κατάθλιψιν τοῦ ὄχλου, συνέσφιγγε τὰς ἁλύσεις τοῦ δούλου, καὶ διαιώνιζε τὸν κατὰ τοῦ ἀλλοδαποῦ πόλεμον· ὁ φανατικὸς οὗτος ἔρως τῆς πατρίδος, τὸ πρὸς τοὺς λοιποὺς λαοὺς μῖσος, τὰ δύο ταῦτα ἠθικὰ αὐτῆς ἀξιώματα, διήρουν τοὺς ἀνθρώπους ἀντὶ νὰ τοὺς ἑνόνωσιν. Ὁ Χριστιανισμός, ἅμα ἀνεφάνη, δεικνύει τάσιν πάντῃ διάφορον· πρῶτος δὲ αὐτοῦ χαρακτὴρ εἶναι ἡ γενικότης.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ δὲν περιορίζουσι τὸ κήρυγμά των εἰς τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν λαόν, ἡ ἀγάπη αὐτῶν ἐπιδαψιλεύεται πρὸς ὅλους, καὶ ἐκτείνεται καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον· Ἰουδαῖος ἢ Ῥωμαῖος, Ἕλλην ἢ Βάρβαρος, ἀδιαφόρως ἕκαστον μέλος τῆς μεγάλης ἀνθρωπίνης οἰκογενείας, λογίζεται ἀδελφός των. Ὅλοι χωρὶς ἐξαίρεσιν οἱ ἄνθρωποι γίνονται ἀντικείμενον τῆς φροντίδος των. Ὅλοι οἱ λαοὶ τὸν αὐτὸν Θεὸν πρέπει νὰ λατρεύωσιν, ὅλοι πρέπει νὰ ἀκούσωσι τὸ Εὐαγγέλιον, ὅλοι πρέπει νὰ ἀναμορφωθῶσι διὰ τῆς εἰς τὸν Κρανίου τόπον γενομένης μεγάλης ἐξιλεώσεως, καὶ ὅλοι, τέλος πάντων, πρέπει διαπαντὸς νὰ συνενωθῶσιν, ἀπολαμβάνοντες τὰ αὐτὰ δικαιώματα, διατηροῦντες τὰ αὐτὰ καθήκοντα.

2. Αἱ παλαιαὶ θρησκεῖαι ἐπέφεραν εἰς τὸν κόσμον τὴν σκανδαλωδεστέραν ἀνισότητα· ἑκάστη αὐτῶν, περιοριζομένη εἴς τινας δήμους ἢ μᾶλλον εἴς τινας οἰκογενείας, ἐμπνέει εἰς τοὺς θιασώτας αὐτῆς τὴν καταφρόνησιν τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων· κάθε πολιτικὸν (Politique) ἢ ἀστυκὸν (Civil) δίκαιον, εἰδικὸν δῶρον ἄνωθεν παρὰ Θεοῦ δωρούμενον, καθίσταται τὸ προνόμιον τῶν ὀλίγων, ἡ αὐτὴ δὲ ἐπαρχία περιέχει σχεδὸν πάντοτε διάφορα ἔθνη καταπολεμούμενα πρὸς ἄλληλα, μὴ συμμιγνυόμενα ποτὲ, καὶ διατηροῦντα ἀπαρχῆς θεσμοὺς καὶ ἤθη ἐναντία. Καθ' ὅλην τὴν Ἀσίαν αἱ αὐτόχθονες φυλαὶ, τὰς ὁποίας νικῶντες οἱ κατακτηταὶ ἔθετον ὑπὸ τὸν ζυγόν των, διακρινόμεναι ἀπὸ αὐτοὺς κατὰ τὰ ἤθη καὶ τὰς δοξασίας, πολλάκις δὲ κατὰ τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ χρῶμα, κατεπιέζοντο καὶ κατεφρονοῦντο. Μεταξὺ τοῦ τεταπεινωμένου τούτου ὄχλου καὶ τῶν ὑπερηφάνων νικητῶν ὁ νόμος ἀνεγείρει ἀδιάβατον τεῖχος. Ὁ μεταξὺ αὐτῶν γάμος αὐστηρῶς ἀπαγορεύεται, οἱ δὲ καρποὶ τῶν ἐγκληματικῶν ἐπιμιξιῶν γίνονται ἀντικείμενον μίσους καὶ καταφρονήσεως. Εἰς τὴν Ἰνδίαν οἱ Σουδροὶ, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τὸν Βραχμανικὸν πόδα, δὲν ἔχουσι κυριολεκτικῶς οὔτε Θεὸν, οὔτε πατρίδα, οὔτε οἰκογένειαν· νόμος δι' αὐτοὺς μοναδικὸς ὑπάρχει τὸ δουλεύειν. Εἷς Σουδρὸς, καί τοι ἀπελευθερωθεὶς ὑπὸ τοῦ δεσπότου του, παντελῶς δὲν ἀπαλλάττεται τῆς δουλικῆς καταστάσεως· διότι τίς δύναται νὰ τὸν ἀπεκδύσῃ ἀπὸ τὴν φυσικήν του ταύτην κατάστασιν; Ἡ σκληρὰ αὕτη ἀνισότης δὲν παύει οὐδὲ μετὰ τὸν θάνατον· ἡ κόλασις καὶ ἡ ἀνταμοιβὴ τῆς μελλούσης ζωῆς εἶναι διάφορος ὡς πρὸς αὐτοὺς καὶ τοὺς ἰδιαγενεῖς Ἰνδούς.

Πολὺ πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Χριστοῦ ἡ Ῥώμη συνέτριψε τὰς ἁλύσεις τῆς Ἀσιατικῆς πατριαρχείας· εἰς τὴν ἀγορὰν, αἱ δημοτικαὶ γενεαὶ πρὸ πολλοῦ καταπιεζόμεναι ἀνύψωσαν τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀπῄτησαν τὴν ἀνάλογον θέσιν των εἰς τὴν κοινωνίαν. Τὰ παράπονα, τὰ ὁποῖα διήγειραν ἡ κατὰ τοῦ Θερσίτου ῥάβδος τοῦ Ὀδυσσέως καὶ ὁ γέλως τῶν Ἑλλήνων, μετὰ ὀκτὼ αἰῶνας ἐκφραζόμενα ὑπὸ τῶν δημάρχων, διέσεισαν ἐκ θεμελίων τὸ παλαιὸν οἰκοδόμημα. Πάντοτε ὅμως τὸ ἔργον τῶν δημοτικῶν ἔμενεν ἀτελές· δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπικαλεσθῶσιν οὔτε τὰ ἀπαράγραπτα δίκαια τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, οὔτε τὸν ἔμφυτον νόμον, τὸν ὁποῖον ἕκαστος εὑρίσκει ἐγκεχαραγμένον εἰς τὴν καρδίαν του, καθότι δὲν συνηγόρουν ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀπαιτοῦσιν, ἀλλ' ὑπὲρ ἑαυτῶν μόνον οἱ κάτοικοι τῶν ὀχθῶν τοῦ Τιβέριδος, ὄχι δὲ ὑπὲρ τοῦ ἀλλοδαποῦ, πολὺ ὀλιγώτερον ὑπὲρ τοῦ δούλου.

Ἡ παλαιὰ φιλοσοφία ποτὲ δὲν ἀμφίβαλλε περὶ τῆς νομιμότητος τῆς δουλείας· οἱ σοφώτεροι, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ αὐθαδέστεροι καὶ μὲ ἐπιτυχίαν ἀποσείσαντες τὰς προλήψεις τῆς ἐποχῆς των, καθιέρωσαν μὲ τὰ ἀξιώματά

των, ἢ τοὐλάχιστον διὰ τῆς σιωπῆς των, τὴν τερατώδη ταύτην ἀνισότητα. Ὁ θεῖος Πλάτων συνοικίζει τὴν ἰδανικήν του πολιτείαν ἀπὸ δούλους. Ὁ Ἀριστοτέλης ὁρίζει τὸν δοῦλον κτῆμα ἔμψυχον, ὄργανον ἀχώριστον τοῦ δεσπότου· τὸν ἐξομοιοῖ μὲ τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ τοῦ ἀφαιρεῖ τὴν διάνοιαν· 'Ἔστι γὰρ φύσει δοῦλος ὁ δυνάμενος ἄλλου εἶναι, διὸ καὶ ἄλλου ἐστὶ, καὶ ὁ κοινωνῶν λόγου τοσοῦτον, ὅσον αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ μὴ ἔχειν.'

Τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἔχουσιν ὡς πρὸς τὴν δυστυχῆ ταύτην μερίδα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ οἱ σοφοὶ τῆς Ἰταλίας. Ματαίως ἤθελέ τις ἀναζητήσειν εἰς ὅλα τοῦ Κικέρωνος τὰ συγγράμματα μίαν καὶ μόνην λέξιν οἴκτου καὶ συμπαθείας ὑπὲρ αὐτῆς.

Πρῶτοι μὲν οἱ Στωϊκοὶ διεκήρυξαν μὲ δειλίαν ὀλίγον τι, εἰς μίαν ὅμως ἐποχὴν, καθ' ἣν αἱ Χριστιανικαὶ ἰδέαι ἤρχισαν νὰ ἀναφαίνωνται, καὶ νὰ ἀναμοχλεύωσιν ἐσωτερικῶς τὴν Ῥωμαϊκὴν κοινωνίαν.

Ὁ Χριστιανισμὸς μόνος ἐκαθάρισεν ἀπὸ τὸ μέγα τοῦτο μόλυσμα τῆς παλαιᾶς πολιτείας· ἀναγγελλόμενος ὡς θρησκεία γενικὴ, καθιστᾷ τὴν ἰσότητα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Πρὸς ὅλους ἀδιαφόρως, ὁποιουδήποτε χρώματος ἢ γλώσσης, διδάσκει τὴν αὐτὴν διδασκαλίαν, διαγράφει τὰ αὐτὰ καθήκοντα, προαναγγέλλει τὴν αὐτὴν τύχην· ὅλους ἴσους ἐκ γενετῆς, ὅλους ἴσους μετὰ θάνατον, τοὺς θεωρεῖ ἴσους καθ' ὅλην τὴν ζωὴν, καὶ εἰς τὸ ἔδαφος τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἁγίας αὐτοῦ τραπέζης.

'Οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος,' λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, 'οὐδὲ Ἕλλην· οὐκ ἔνι δοῦλος, οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ. Πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.' Καὶ ὅμως οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι δὲν ἔφεραν τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον εἰς τοὺς κόλπους τῆς παλαιᾶς Ῥωμαϊκῆς κοινωνίας. Δὲν ὠνόμασαν ποτὲ νέους Σπαρτάκους τοὺς ἀποστατοῦντας δούλους ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ. Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν προχωρεῖ οὐδόλως διὰ τῆς βίας· παραδέχεται ἐν πρώτοις ὅλα τὰ εἴδη τῶν κυβερνήσεων, ἀποβλέπων μόνον πρὸς τὰ ἄτομα, ὁμιλῶν εἰς τὰς καρδίας, καὶ μεταβάλλων τὰ ἤθη καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ὁπόταν δὲ ἡ ἐσωτερικὴ καὶ σιωπηρὰ αὕτη μεταβολὴ ἐκπληρωθῇ, ἡ ἐξωτερικὴ καὶ κοινωνικὴ ἔρχεται ἀναγκαίως μετ' αὐτὴν, ἀλλ' ἀφ' ἑαυτῆς χωρὶς κρότον καὶ χωρὶς ταραχήν. Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι ἀρκοῦνται νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ δούλου τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὸ αἴσθημα τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἐξορίσωσι δὲ ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου τὴν δυναστείαν καὶ τὴν ὑψηλοφροσύνην. 'Οἱ δοῦλοι,' λέγει ὁ ἅγιος Παῦλος, 'ὑπακούετε τοῖς κυρίοις κατὰ σάρκα, μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν ἁπλότητι τῆς καρδίας ὑμῶν, ὡς τῷ Χριστῷ, μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ὡς δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐκ ψυχῆς, μετ' εὐνοίας, δουλεύοντες τῷ Κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀνθρώποις . . . καὶ οἱ κύριοι τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτοὺς, ἀνιέντες τὴν ἀπειλὴν, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμῶν αὐτῶν ὁ Κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωπολη-ψία οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ!' Ἰδὲ τοὺς βίους τῶν μαρτύρων. Οἱ πλειότεροι ἐξ ὅσων ἐπισφραγίζουσι διὰ τοῦ αἵματός των τὴν μαρτυρίαν τῆς πίστεως αὐτῶν, ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν δούλων· ὁποία ἀξιοπρέπεια εἰς τὴν συμπεριφοράν των! ὁποῖα εὐγενῆ αἰσθήματα! ὁποία ἀνεξαρτησία εἰς τοὺς λόγους των! 'Εἶμαι δοῦλος τοῦ αὐτοκράτορος,' λέγει ὁ ἅγιος Ἰουλιανὸς ἀποκρινόμενος εἰς τὸν ἀνακρίνοντα αὐτὸν δικαστὴν, 'εἶμαι ὅμως Χριστιανὸς καὶ ἀπελεύθερος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.' Ἐξ ὅλων τῶν θαυμάτων, τὰ ὁποῖα ἐλάμπρυναν τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, τὸ λαμπρότερον καὶ τὸ θαυμαστότερον εἶναι ἴσως ἡ ταχεῖα καὶ ἐντελὴς μεταμόρφωσις τῆς καρδίας τῶν δούλων, ἐξαχρειωθείσης ὁλοτελῶς ἀπὸ τὴν καταδυναστείαν καὶ τὴν κατάθλιψιν.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

ΠΕΡΙ ΘΗΡΟΚΟΜΩΝ.

Τοπαλαι, ὡς καὶ τὴν σήμερον, ὑπῆρχον ἄνθρωποι ἔργον ἔχοντες τὴν θηροκομίαν, ἢ τὸ ἡμερόνειν ἄγρια θηρία. Κατὰ τὸν Πλίνιον, τόσον ἐπιτήδειοι ἐγίνοντό τινες εἰς τὴν τέχνην ταύτην, ὥστε περιέφερον τὰ θηρία μὲ φύλλα συκῆς ἐστεφανωμένα· καὶ πολὺ δὲ πρὸ τῶν χρόνων αὐτοῦ, ὡς εὐλόγως ἐμποροῦμεν νὰ συμπεράνωμεν ἐξ ἀρχαϊκῶν ἀγαλμάτων, ὅπου ὁ Διόνυσος παριστάνεται ὀχούμενος ἐφ' ἁμάξης ὑπὸ τίγρεων, λεοπαρδάλεων, ἢ πανθήρων συρομένης, πρέπει νὰ ἐνηργεῖτο ἡ τέχνη τῆς τῶν θηρίων ἡμερώσεως. Εἷς τῶν αὐστηροτάτων νόμων τοῦ Βουδισμοῦ ἐπιτάττει 'νὰ τρέφωσιν οἱ εὐλαβεῖς μὲ τὸ ἴδιον αὐτῶν αἷμα τὰς γηραλέας ἀσθενεῖς τίγρεις,' ὅθεν συμπεραίνουσί τινες, ὅτι οἱ Ἰνδοὶ ἡμέρονον αὐτὸ τὸ ζῶον. Ἀμφιβολία δὲν ὑπάρχει ὅτι οἱ Μεξικανοὶ ἱερεῖς ἐγνώριζον τὴν τέχνην ταύτην, καὶ μάλιστα ἐπροσπάθουν πολὺ νὰ καθιστῶσιν αὐτὴν μυστηριώδη· πρὸς τοῦτο παρεσκεύαζον ἀλοιφὴν, συστατικὸν τῆς ὁποίας μέρος ἦτον ἡ στάκτη φαρμακερῶν ἑρπετῶν, κατέκαιον δ' αὐτὴν εἰς τοὺς βωμοὺς τῶν ἐθνικῶν εἰδώλων· ἐκοπάνιζον ἔπειτα εἰς ἰγδίον τὴν ἐκ τῆς ἀλοιφῆς στάκτην, συμμιγνύοντες αὐτὴν μὲ πίσσαν, κώνειον, καπνόχορτον, καὶ ἄλλα ναρκωτικὰ φάρμακα. Τὸ δὲ προκύπτον ἐνεοῦθεν σύνθετον ἐνίσχυεν αὐτοὺς, ὡς ἐπροσποιοῦντο, νὰ ὑπακούωνται ἀπὸ λέοντας καὶ τίγρεις.

Εἰς τὴν Ἀφρικὴν ὡσαύτως πρὸ πολλοῦ ἐνεργεῖται ἡ τῶν θηρίων ἡμέρωσις. Ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Μαρόκου ἔχει μεγάλα ἀνοικτὰ θηριοτροφεῖα εἰς τὴν Φὲς, ὅπου τίγρεις καὶ λέοντες τρέφονται ἀπὸ Ἰουδαίους φύλακας, οἵτινες πρὸς καθυπόταξιν αὐτῶν ἄλλο δὲν μεταχειρίζονται εἰμὴ ἐλαφρὰν βακτηρίαν· καὶ ὁ Πασᾶς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἔχει τίγρεις ἡμερωμένας, ἐξ ὧν μίαν καλλίστην ἔπεμψε πρὸ ἑνὸς ἔτους εἰς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας. Ὁ Δοὺξ de Choiseul, ὑπουργὸς Λοδοβίκου τοῦ δεκάτου πέμπτου, εἶχε πάντοτε εἰς τὸ ταμεῖον αὐτοῦ τιγροειδῆ αἴλουρον· ἀλλ' εἰς τὸν ἐν Παρισίοις Βοτανικὸν Κῆπον ἐφάνη μάλιστα μέχρι πόσου δύναται νὰ ἐκταθῇ ἡ ἐπὶ τῶν κτηνῶν δύναμις τοῦ ἀνθρώπου.

Παράδειγμα τοιοῦτον συνέβη τὸ 1801 ὡς πρὸς λέοντα καὶ λέαιναν, τοὺς ὁποίους εἶχε στείλειν δωρεὰν πρὸς τὸν Γάλλον κυρίαρχον ὁ Βέης τῆς Κωνσταντίνης. Ὁ φύλαξ αὐτῶν, Κασσὰλ τὄνομα, ἠσθένησεν· εἷς δὲ τῶν συντρόφων αὐτοῦ ἀνεδέχθη τὴν ἐπιμέλειαν τῶν θηρίων· ἡ μὲν θήλεια δὲν ἐφαίνετο τεταραγμένη διὰ τὴν μεταβολήν· ἀλλ' ὁ ἄρρην, εἰς τὴν γωνίαν τοῦ σπηλαίου του ἀποσυρθεὶς, ἐπλαγίασε σκυθρωπὸς, ἀποβάλλων τὰς εὐμενεῖς περιποιήσεις τοῦ νέου θεράποντος, καὶ διὰ τοῦ σιγανοῦ, ὑπόπτου μουγγρίσματος δίδων εἰς αὐτὸν σαφέστατα νὰ ἐννοήσῃ ὅτι δὲν εὐχαριστεῖτο μὲ τὴν ὑπηρεσίαν του. Ἐφαίνετο δὲ ὅτι τὸ αὐτὸ αἴσθημα ἔτρεφε καὶ πρὸς τὴν σύζυγον· τοὐλάχιστον, πλέον δὲν τὴν ἐκύτταζεν. Ὁ λέων ἐδείκνυεν ἀνησυχίαν καὶ λύπην, ὡς νὰ ἦτον ἀσθενὴς, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ τὸν πλησιάσῃ. Ὅτε δὲ μετὰ καιρὸν ἀνέλαβεν ὁ Κασσὰλ, καὶ ἠδύνατο πάλιν νὰ ἐκπληροῖ τὰ χρέη του, θέλων ἐξαίφνης νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν αὐτοῦ γενναῖον φίλον, ἐσύρθη ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ εἰς τὰς κιγκλίδας τοῦ κλωβίου, καὶ παρέθηκεν εἰς αὐτὰς τὸ πρόσωπόν του· ὡς δὲ τὸν ἀνεκάλυψε τὸ ζῶον, ἀνεπετάχθη ἐκ τοῦ ὄπισθεν μέρους τοῦ κλωβίου, ἐχαΐδευσε τὸν Κασσὰλ μὲ τοὺς πόδας του, ἔγλειψε τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπόν του, καὶ ὠλόλυξεν ἀπὸ τὴν ἀγαλλίασιν. Ἴσην χαρὰν ἔδειξε καὶ ἡ λέαινα διὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ λέων ὠργισμένος τὴν ἐδίωξεν ὀπίσω, μὴ συγχωρῶν νὰ συμμεθέξῃ καὶ αὐτὴ τῶν χαϊδευμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Κασσὰλ ἰδὼν ὅτι ἔρις ἔμελλε νὰ προκύψῃ μεταξὺ τῶν θηρίων, ἐμβῆκεν εἰς τὸ σπήλαιον, καὶ ἀφοῦ τὰ κατεπράϋνεν, ἀμοιβαδὸν ἐχαΐδευε καὶ ἐχαϊδεύετο ὑπ' αὐτῶν. Ὁσάκις ἤθελεν, εἰσήρχετο εἰς τὸ κλωβίον των· ὡμίλει πρὸς τὴν θήλειαν ἢ τὸν ἄρρενα εὐνοϊκώτατα· τοὺς ἐκολάκευε μὲ πρᾶον τρόπον, καὶ τοὺς ἐχαΐδευε καὶ κατεφίλει ἐπὶ τῆς χαίτης ἢ τοῦ τραχήλου· προστασσόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, διεχωρίζοντο, καὶ ἀπεσύρετο ἕκαστος εἰς τὸ ἰδιαίτερον αὐτοῦ δωμάτιον, ἢ ἔπιπτον κάτω ἐπὶ τῶν νώτων, ἐξέτεινον τοὺς πόδας των, καὶ τὸν ἄφιναν νὰ δεικνύῃ τοὺς μεγίστους αὐτῶν ὄνυχας εἰς τοὺς περιεστῶτας· ἢ, ὁπότε αὐτὸς τοὺς ἔδιδε σημεῖον, ἤνοιγαν τὰς εὐμεγέθεις σιαγόνας των, καὶ ἐδείκνυαν τοὺς φοβεροὺς αὐτῶν ὀδόντας· ἡ μόνη δὲ ἀνταμοιβὴ ἦτον ἄδεια νὰ γλείψωσι τὰς χεῖράς του.

Ἄλλος θηροκόμος περιβόητος εἶναι ὁ Μαρτῖνος, ὁ ὁποῖος διεσκέδαζε τοὺς θεατὰς παροργίζων εἰς τὸ ἄκρον τὰς τίγρεις καὶ τοὺς λέοντας, ἔπειτα δὲ δεικνύων πόσην δύναμιν εἶχεν ἐπ' αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ἀγρίας ἀκόμη στιγμάς των. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶχε νέαν τινὰ τίγριν, ἥτις ἐσκίρτα μεταξὺ τῶν θεατῶν, ἔγλειφε τὰς χεῖράς των, καὶ συνέπαιζε μ' ἑξαετὲς κοράσιον, τὸ ὁποῖον περιέφερε μεθ' ἑαυτοῦ. Διασωθεὶς δὲ ἀβλαβὴς ἀπὸ τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην τέχνην, χαίρει τώρα ἐν εἰρήνῃ τοὺς καρποὺς αὐτῆς.

Ο ΣΠΕΙΡΩΝ ἀδικίαν, θερίζει μῖσος καὶ ἐκδίκησιν.

ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ.

Ἀριθ. 6.

ΘΑΥΜΑΤΑ. ΜΕΡΟΣ Γ'.

ΤΙΝΕΣ ἀπὸ τοὺς δεχομένους τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν ὁμολογοῦν ὅτι τὰ θαύματα δὲν εἶναι κάμμία τῆς πίστεως αὐτῶν βάσις. Εἶναι πληροφορημένοι (λέγουν) ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς προῆλθεν ἐκ Θεοῦ, ἐπειδὴ 'οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος.' Τὴν θρησκείαν εὑρίσκουσι τόσον καθαρὰν καὶ ἀξιοθαύμαστον, καὶ τόσον ἁρμόζουσαν εἰς τὰς χρείας αὐτῶν καὶ εἰς τὰς χρείας ὅλων τῶν ἀνθρώπων, καὶ τόσον πλήρη οὐρανίου σοφίας καὶ ἀγαθότητος, ὥστε ἄλλην ἀπόδειξιν δὲν χρειάζονται τοῦ ὅτι προῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ· ἀλλ' ὅσον διὰ τὰ θαύματα, ταῦτα (σὲ λέγουν) εἶναι ἀπὸ τὰς δυσκολίας, ὅσας ἔχει τις νὰ ὑπερβῇ· τὰ πιστεύουν ὡς μέρος τῆς θρησκείας, διότι εὑρίσκουν αὐτὰ εἰς τὰς ἱερὰς Γραφὰς, ἀλλὰ καὶ χωρὶς αὐτῶν ἤθελαν πιστεύειν τὴν θρησκείαν ἐπίσης εὐκόλως, ἢ καὶ μᾶλλον εὐκόλως. Τὰ θαύματα (λέγουν) ἦσαν τῳόντι ἀπόδειξις εἰς τοὺς ζῶντας κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, καὶ πραγματικῶς ἰδόντες αὐτά· ἀλλ' εἰς ἡμᾶς τοὺς σημερινοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ἀναγινώσκομεν μόνον περὶ αὐτῶν, εἶναι μέρος τῆς πίστεώς μας, οὐχὶ δὲ μέρος τῆς ἀποδείξεως τῆς πίστεώς μας. Καθότι μεγαλητέρα τῆς πίστεως δοκιμασία εἶναι, λέγουν αὐτοὶ, νὰ πιστεύωμεν εἰς τοιαῦτα θαυματουργήματα, ὁποῖα ὁ Ἰησοῦς λέγεται ὅτι ἐνήργησε, παρὰ νὰ πιστεύωμεν ὅτι διδασκαλία τόσον ἐξαίρετος καὶ σοφὴ, ὁποίαν αὐτὸς παρέδωκεν, ἀληθῶς προῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ.

Καὶ τῳόντι ἔχουν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι κάποιον δίκαιον εἰς μερικὰ τῶν ὅσα λέγουν· ἀλλὰ δὲν βλέπουν καθαρῶς ἅπασαν τὴν τῶν ἀποδείξεων ὑπόθεσιν. Ἀληθεύει μὲν, ὡς παρατηροῦν, ὅτι ἔχει μεγίστην βαρύτητα ἡ ἐσωτερικὴ λεγομένη ἀπόδειξις τοῦ Χριστιανισμοῦ· τουτέστιν, οἱ λόγοι, δι' οὓς ὀφείλομεν νὰ πιστεύωμεν αὐτὸν, οἱ συναγόμενοι ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῆς θρησκείας. Διότι, ὅσον μᾶλλον σπουδάζεις αὐτὴν, τόσον ἰσχυρότερον κατανοεῖς ὅτι εἶναι μία τοιαύτη θρησκεία, ὁποίαν οὐδέποτε ἤθελεν ἐφεύρειν ψιλὸς ἄνθρωπος, ὀλιγώτερον δὲ ἀφ' ὅλους Ἰουδαῖος. Ἀλλὰ τῆς αὐτῆς ἀληθείας ὑπάρχουν διάφοροι ἀποδείξεις· καὶ εἰς τὸν μὲν κάμνει βαθυτέραν ἐντύπωσιν τοῦτο, εἰς τὸν δὲ ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς ἀποδείξεως. Μεταξὺ δὲ τῶν λοιπῶν, τὰ Χριστιανικὰ θαύματα εἶναι βέβαια ἐναργεστάτη ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστιανισμοῦ πρὸς πάντα, ὅστις ἔχει τὴν πεποίθησιν καὶ πληροφορίαν (τοιαύτης δὲ πεποιθήσεως καὶ πληροφορίας ἔδαμεν ἱκανοὺς λόγους) ὅτι πραγματικῶς ἐνηργήθησαν. Ναὶ μὲν, δυσκολώτερον εἶναι εἰς ἡμᾶς νὰ πληροφορηθῶμεν ὅτι τὰ θαύματα ἔγιναν παρὰ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ συντοπίτας τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων· ἀλλ' ἀφοῦ πληροφορηθῶμεν τοῦτο, καὶ πιστεύσωμεν τὰ θαύματα, τότε εἶναι πρὸς ἡμᾶς οὐχ ἧττον ἐναργὴς ἀπόδειξις παρὰ πρὸς ἐκείνους.

Παραδείγματος χάριν· Οἱ κατοικοῦντες πλησίον εἰς τὰ μέρη, ὅπου θαλάσσια ὄστρακα εὑρίσκονται εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν, οἱ καὶ βλέποντες αὐτὰ, πληροφοροῦνται ἐκ τούτου, ὅτι κάνένα καιρὸν ἡ θάλασσα πρέπει νὰ ἐκάλυψε τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος βουνά. Ὁ δὲ μακρὰν εὑρισκόμενος ἀπὸ τοιούτους τόπους δυσκολεύεται πολὺ περισσότερον νὰ βεβαιωθῇ ὅτι πραγματικῶς ὑπάρχουν τοιαῦτα ὄστρακα εἰς τὰς κορυφὰς τῶν λόφων. Ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐρωτήσῃ περιηγητὰς, ἢ τοὺς μετ' αὐτῶν συνομιλήσαντας, καὶ νὰ συμβουλευθῇ βιβλία, καὶ ἴσως νὰ ἐξετάσῃ κομμάτια τῆς τὰ ὄστρακα περιεχούσης πέτρας· ἀλλ' ἀφοῦ ἅπαξ πληροφορηθῇ ὅτι εὑρίσκονται τοιαῦτα θαλάσσια ὄστρακα, τοῦτο εἶναι πρὸς αὐτὸν ὡς καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐντελὴς ἀπόδειξις ὅτι ἡ θάλασσα ἐκάλυπτε πρότερον τὰ μέρη ἐκεῖνα.

Τὸ αὐτὸ καὶ ὡς πρὸς τὰ Χριστιανικὰ θαύματα. Ἡ ἀπαντωμένη δυσκολία εἰς τὸ ν' ἀποφασίσωμεν ἂν ἀληθῶς ἐνηργήθησαν δὲν κάμνει αὐτὰ (ὅταν πληροφορηθῶμεν ὅτι ἀληθῶς ἐνηργήθησαν) ὀλιγώτερον ἰσχυρὸν δεῖγμα τοῦ ὅτι προῆλθεν ἐκ Θεοῦ ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία.

Εἴπομεν ἤδη ὅτι εὐκολώτερον πιστεύει τις τὰ μεγαλήτερα εἰς τὸ Εὐαγγέλιον θαύματα, παρ' ὅτι χωρικὸς Ἰουδαῖος ἄνευ θαυμάτων ἀνέτρεψε τὴν θρησκείαν τοῦ πολιτισμένου κόσμου· τὸ δεύτερον εἶναι πολὺ τοῦ πρώτου ἐξαισιώτερον· γίνεται δ' ἔτι μᾶλλον ἀπίστευτον, ἂν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἐνήργησε τὴν ἐκπληκτικὴν ταύτην μεταβολὴν, θαύματα ἐπικαλούμενος. Ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ Ἀπόστολοι αὐτοῦ βέβαια ἐπηγγέλλοντο ὅτι ἐθαυματούργουν πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἐστάλθησαν ἐκ Θεοῦ· τοῦτο δὲ ἤθελε σταθῆ τὸ μεγαλήτερον ἐμπόδιον εἰς τὴν διάδοσιν τῆς νέας θρησκείας, ἂν δὲν εἶχον ἀληθῶς τοιαύτας δυνάμεις· ἐπειδὴ ἡ προσποίησις αὕτη ἤθελεν ἐκθέσειν αὐτοὺς εἰς φώρασιν καὶ χλευασμόν.

Μεταξὺ τῆς ἡμετέρας θρησκείας καὶ πασῶν τῶν ἄλλων ὑπάρχει διαφορά τις, πολλάκις παραβλεπομένη. Ἅπασαι μὲν σχεδὸν αἱ θρησκεῖαι ἰδιοποιοῦνται θαύματα· τουτέστι, λέγεται ὅτι θαύματα ἐνηργήθησαν πρὸς ὑποστήριξιν ψευδοῦς τινὸς θρησκείας μεταξὺ ἀνθρώπων, οἵτινες ἤδη αὐτὴν ἐπίστευον. Ἀλλ' οὐδεμίαν θρησκείαν ἐμπορεῖ τις νὰ εὕρῃ εἰσαχθεῖσαν— καὶ εἰσαχθεῖσαν μάλιστα μεταξὺ ἐχθρῶν—ὑπ' ἀνθρώπων ἐπαγγελλομένων ὅτι ἐθαυματούργουν. Ἡ ἡμετέρα εἶναι ἡ μόνη πίστις, ἥτις ΕΘΕΜΕΛΙΩΘΗ ποτὲ τὴν ἀπόδειξιν θαυμάτων ἐπικαλουμένη. Ἔχομεν δὲ πάντα λόγον διὰ νὰ πιστεύωμεν, ὅτι οὐδεμία τοιαύτη ἐπιχείρησις ἐπέτυχεν ἢ ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ, ἂν τὰ θαύματα δὲν ἐνηργοῦντο κατ' ἀλήθειαν. Ἡ δυσκολία ὅθεν τοῦ πιστεύειν ὅτι ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία διεδόθη διὰ θαυμάτων εἶναι τὸ οὐδὲν, παραβαλλομένη μὲ τὴν δυσκολίαν τοῦ πιστεύειν ὅτι ἠδύνατο νὰ διαδοθῇ χωρὶς θαυμάτων.

Τῳόντι δὲ καὶ μόνον ἐκ τῆς φύσεως τοῦ περιστατικοῦ κρίνοντες, ἠμπορούσαμεν νὰ ἤμεθα πεπεισμένοι ὅτι οὐδὲ ἀκρόασιν κἂν ἠμπόρουν νὰ λάβωσιν οἱ Ἀπόστολοι, τοὐλάχιστον μεταξὺ τῶν Ἐθνῶν, ἂν δὲν ἐδείκνυον παράδοξόν τινα καὶ ὑπερφυσικὴν δύναμιν. Φαντάσου ὀλίγους πτωχοὺς Ἑβραίους ἁλιεῖς, σκηνοποιοὺς, καὶ χωρικοὺς, ἐμβαίνοντας εἰς κάμμίαν τῶν Ἑλληνίδων ἢ Ῥωμαϊκῶν μεγαλοπόλεων, τῶν ὁποίων ἐσεμνύνοντο οἱ κάτοικοι διὰ τοὺς λαμπροὺς ναοὺς καὶ τὰ περικαλλῆ ἀγάλματα τῶν πατρῴων θεῶν, ὡς καὶ διὰ τὰς σχολὰς τῆς φιλοσοφίας, ὅπου οἱ σοφώτατοι εὐγλώττως ἐρρητόρευαν περὶ τῶν ὑψηλοτέρων καὶ περιεργοτέρων ὑποθέσεων εἰς τοὺς εὐπατρίδας νέους· φαντάσου, λέγω, τοὺς ἀλλοεθνεῖς τούτους Ἑβραίους προτείνοντας εἰς τοὺς κατοίκους τοιαύτης πόλεως ν' ἀπορρίψωσι καὶ νὰ βδελυχθῶσι τὰ εἴδωλά των, ν' ἀπαρνηθῶσι τὴν πάτριον θρησκείαν, νὰ καταπατήσωσι τὰς διδασκαλίας τῶν φιλοσόφων, ἀντ' αὐτῶν δὲ νὰ παραδεχθῶσιν ὡς οὐρανόθεν ἀπεσταλμένον Ἰουδαῖον ταπεινότατον, ὅστις εἶχε καταδικασθῆν εἰς τὸν πλέον ἄτιμον θάνατον. Ποίας ὑποδοχῆς ἄρά γε ἤθελαν ἀξιωθῆν οἱ τὰ τοιαῦτα ἐπιχειρισθέντες μὲ οὐδὲν ἄλλο παρὰ τὸ τοῦ κηρύγματος ἀσθενέστατον μέσον; Ἐμπορεῖ τις ν' ἀμφιβάλῃ ὅτι ἅπαντες ἤθελαν περιφρονεῖν αὐτοὺς, καὶ τοὺς ἐμπαίζειν ἢ τοὺς ἐλεεῖν ὡς μαινομένους;

Ὅσον δὲ διὰ τὴν σοφίαν, καὶ τὴν καθαρότητα, καὶ τὸ ὕψος τῆς θρησκείας τοῦ Εὐαγγελίου, ταῦτα ἠδύναντο νὰ ἑλκύσωσι κάποιαν προσοχὴν,—ὄχι βέβαια μεταξὺ τῶν πολλῶν, οἵτινες ἦσαν παχυλώτεροι παρὰ νὰ νοστιμευθῶσιν ἢ νὰ ἐννοήσωσι τὴν καθαρότητα καὶ σοφίαν ταύτην,—ἀλλὰ μεταξὺ ὀλιγωτάτων ἀπὸ τοὺς καλητέρους, ἂν διὰ κάνενὸς μέσου παρεκινοῦντο ποτὲ ν' ἀκούσωσι τὴν περιγραφὴν τῆς νεοφανοῦς θρησκείας. Καὶ ἤθελαν ἴσως πράξειν τοῦτο, ἂν οἱ διδάσκαλοι αὐτῆς ἦσαν Ἕλληνες ἢ Ῥωμαῖοι φιλόσοφοι, περίφημοι διὰ γνώσεις καὶ σοφίαν. Ἀλλ' οἱ τὸ Εὐαγγέλιον κηρύττοντες ἦσαν ἐξ ἔθνους, τὸ ὁποῖον οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐξουθένουν ὡς βάρβαρον, καὶ τοῦ ὁποίου τὴν θρησκείαν μάλιστα περιεφρόνουν καὶ ἐβδελύσσοντο καθὸ τόσον διάφορον ἀπὸ τὴν ἰδικήν των. Οὐχὶ δὲ μόνον ἀνῆκον οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸ περιφρονημένον τοῦτο ἔθνος, ἀλλ' ἦσαν καὶ τὰ περικαθάρματα τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, ἀποβεβλημένοι καὶ ἐβδελυγμένοι ὄντες ὑπὸ τοῦ πλείστου μέρους τῶν Ἰουδαίων συναδελφῶν των.

Ἐὰν λοιπὸν ἐπαρουσιάζοντο μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, διδάσκοντες τὰ ὑψηλότερα θρησκευτικὰ δόγματα, καὶ μόνον εἰς τὴν ὑπεροχὴν τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἐλπίζοντες, κἂν ἀκροάσεως δὲν ἤθελαν ἀξιωθῆν. Δὲν ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι κάνεῖς δὲν ἤθελε πιστεύσειν αὐτούς· ἀλλὰ κάνεῖς δὲν ἤθελεν ἀκροασθῆν αὐτοὺς, ἂν πρῶτον δὲν διήγειραν τὴν σπουδαίαν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων, κάμνοντες (ὡς λέγεται εἰς Πράξ. ιθ'. 11.) θαύματα μεγάλα.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΡΜΟΥ ΑΝΕΜΟΥ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ ΤΟΥ ΛΕΓΟΜΕΝΟΥ ΧΑΜΣΙΝ.

ΟΔΕΥΩΝ ἀπὸ Σουὲς εἰς Κάϊρον,—λέγει ὁ Rüppel, —παρετήρησα ἐν ἀπὸ τὰ πλέον ἀξιοπερίεργα μετεωρολογικὰ φαινόμενα. Τὸ 1822, Μαΐου 21ην, ἑπτὰ ὥρας μακρὰν τοῦ Καΐρου, εἰς τὴν ἔρημον εὑρισκομένους, κατέλαβεν ἡμᾶς εἷς τῶν σφοδρῶν ἐκείνων μεσημβρινῶν ἀνέμων, περὶ τῶν ὁποίων διηγήθησαν τινὲς τόσα ἐξαίσια καὶ ἀπίστευτα*. Κατὰ μὲν τὸ διάστημα τῆς νυκτὸς ἔπνεεν αὔρα ἐκ τοῦ βορειανατολικοῦ· μικρὸν δὲ ὀφοῦ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, ἤρχισε νὰ πνέῃ δυνατὸς μεσημβρινοανατολικὸς ἄνεμος, ὅστις βαθμηδὸν αὐξάνων κατήντησεν ἐπὶ τέλους σφοδρότατος. Κονιορτοῦ νέφη ἐπλήρουν ἅπασαν τὴν ἀτμοσφαῖραν, ὥστε καὶ πεντήκοντα μόνον βήματα μακρὰν δὲν ἠμπορούσαμεν τίποτε νὰ διακρίνωμεν, οὐδὲ κάμηλον. Ἐν τῷ μεταξὺ, ἠκούαμεν καθ' ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς θόρυβόν τινα ὅμοιον τριξίματος ἢ κρότου, τὸν ὁποῖον ὑπελάμβανα ὡς προερχόμενον ἐκ τῆς ἄμμου, ἥτις τόσον ὁρμητικῶς ἐρρίπτετο τῇδε κἀκεῖσε ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ἡ πρὸς τὸν ἄνεμον ἐπιφάνεια τοῦ σώματος ἦτο πολὺ μᾶλλον παρὰ τὸ σύνηθες πεπυρωμένη, ἐδοκιμάζαμεν δὲ ὀξύν τινα πόνον, ὡς νὰ μᾶς ἐκέντουν λεπταὶ βελόναι. Κατὰ πρῶτον ἐνόμισα ὅτι τὸ δριμὺ αἴσθημα προήρχετο ἀπὸ τὰ λεπτὰ τῆς ἄμμου μόρια, τὰ ὠθούμενα ὑπὸ τῆς ἀνεμοζάλης κατὰ τῆς ἐκτεθειμένης ἐπιφανείας τοῦ σώματος. Θέλων δὲ νὰ ἐξακριβώσω τὸ μέγεθος τῶν μορίων, ἐζήτησα νὰ πιάσω μερικὰ εἰς ἓν φέσιον· ἀλλὰ μὲ πολλὴν ἀπορίαν μου ἴδα ὅτι δὲν ἐπέτυχα νὰ πιάσω οὔτε ἕν· τοῦτο μ' ἔκαμε νὰ ἐννοήσω ὅτι ἡ ὀξεῖα κέντησις δὲν προήρχετο ἀπὸ τὰ μορίδια τῆς ἄμμου, ἀλλ' ἀπὸ δύναμιν ἀόρατον, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνάμην ἄλλο τι νὰ ὑποθέσω εἰμὴ ἠλεκτρικὸν ῥευστόν. Μετὰ δὲ τὴν εἰκασίαν ταύτην ἤρχισα νὰ θεωρῶ προσεκτικώτερον τὰ πέριξ μου φαινόμενα. Παρετήρησα ὅτι ὅλων ἡμῶν αἱ τρίχες ἦσαν ὀλίγον τι ἀνωρθωμέναι, καὶ ὅτι πρὸς τὰ ἄκρα καὶ τοὺς ἁρμοὺς ἦτον ἡ αἴσθησις τοῦ κεντήματος ζωηροτέρα, ὡς νὰ ἠλεκτρίζετό τις ἐπὶ μεμονωμένης ἕδρας. Διὰ νὰ πληροφορηθῶ ὅτι τὸ ἀλγεινὸν αἴσθημα δὲν προήρχετο ἀπὸ λίθου ἢ ἄμμου μορίδια, ἐξέτεινα κατὰ τοῦ ἀνέμου ἓν κομμάτιον χαρτίου, ὥστε καὶ τὸ λεπτότατον τοῦ κονιορτοῦ μόριον ἔπρεπε νὰ φωραθῇ, εἴτε ἀπὸ τὸν ὀφθαλμὸν, εἴτε ἀπὸ τὸ ὠτίον· τίποτε ὅμως τοιοῦτον δὲν συνέβη. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ χαρτίου ἔμεινε παντάπασιν ἀκίνητος καὶ ἀθόρυβος. Ἐξέτεινα δὲ τοὺς βραχίονάς μου, καὶ πάραυτα ηὔξησεν ὁ πόνος εἰς τὰς ἄκρας τῶν δακτύλων μου. Τοῦτο μὲ ὡδήγησεν εἰς τὴν εἰκασίαν, ὅτι ὁ σφοδρὸς ἄνεμος ὁ καλούμενος Χαμσὶν ἢ συνοδεύεται αὐτὸς ὁ ἴδιος μὲ δυνατὰ ἠλεκτρικὰ φαινόμενα, ἢ ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς παράγεται ἀπὸ τὴν κίνησιν τῆς ξηρᾶς ἄμμου. Ἐντεῦθεν ἐμποροῦμεν ἴσως νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ὁ Χαμσὶν ἠφάνισε συνοδίας διὰ τῶν ἠλεκτρικῶν αὐτοῦ ἰδιοτήτων, ἐπειδὴ περιηγηταί τινες μᾶς βεβαιόνουν ὅτι ἔτυχε κάποτε νὰ χαθῶσι κιρβάνια εἰς τὴν ἔρημον· μολονότι πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι καθ' ὅλα τὰ μέρη ὅσα περιῆλθον δὲν ἤκουσα τίποτε περὶ τοιούτου δυστυχήματος. Βέβαια ὅμως, νὰ νομίζῃ τις ὅτι τοιαῦται συμφοραὶ προῆλθον ἐκ τῆς ἄμμου καταπλακονούσης τὰ κιρβάνια, εἶναι ἀφ' ὅσα ἐμπορεῖ τις νὰ φαντασθῇ τὸ γελοιωδέστερον.

Ὁ Χαμσὶν πνέει γενικῶς εἰς τὴν Αἴγυπτον δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας κατὰ διαδοχὴν, ἀλλὰ μὲ πολὺ ὀλιγωτέραν σφοδρότητα τὴν νύκτα παρὰ τὴν ἡμέραν. Συμβαίνει δὲ μόνον ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ Ἀπριλίου ἕως τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου, ὅθεν καὶ τὸ Ἀραβικόν του ὄνομα, τὸ ὁποῖον σημαίνει ὁ πεντηκονθήμερος.

ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΒΑΤΩΝ.—Τὴν ἡλικίαν τῶν προβάτων ἐμπορεῖ τις νὰ εὑρίσκῃ ἐξετάζων τοὺς ἐμπροσθίους αὐτῶν ὀδόντας. Τὸν ἀριθμὸν εἶναι ὀκτώ, φαίνονται δὲ ὅλοι μικροὶ εἰς τὸ διάστημα τοῦ πρώτου ἔτους. Τὸ δεύτερον ἔτος πίπτουν οἱ κατὰ τὸ μέσον δύο, ἀναπληροῦσι δὲ τὸν τόπον αὐτῶν δύο νέοι, εὐκόλως διακρινόμενοι καθὸ μεγαλήτεροι. Τὸ τρίτον ἔτος πίπτουν δύο ἄλλοι μικροὶ ὀδόντες, εἷς ἑκατέρωθεν, καὶ λαμβάνουσι τὸν τόπον αὐτῶν δύο μεγάλοι· ὥστε ὑπάρχουν τώρα τέσσαρες μεγάλοι ὀδόντες κατὰ τὸ μέσον, καὶ δύο ὀξεῖς ἑκατέρωθεν. Τὸ τέταρτον ἔτος οἱ μεγάλοι ὀδόντες γίνονται τὸν ἀριθμὸν ἕξ, μένουσι δὲ δύο μόνον μικροὶ εἰς ἕκαστον ἄκρον τῆς σειρᾶς. Τὸ πέμπτον ἔτος χάνονται οἱ ἀπομείναντες μικροὶ ὀδόντες, εἶναι δὲ μεγάλοι ἅπαντες οἱ ἐμπρόσθιοι ὀδόντες. Τὸ ἕκτον ἔτος ὅλοι ἀρχίζουν νὰ φθείρωνται, καὶ τὸ ἕβδομον, κάποτε δὲ καὶ ἀρχήτερα, τινὲς πίπτουν ἢ συντρίβονται.

Οἱ Βεδουῖνοι ποτὲ δὲν ἀφίνουν ἵππον νὰ πέσῃ καταγῆς τὴν στιγμὴν τῆς γενέσεώς του· λαμβάνουν αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας των, καὶ ἱκανὴν ὥραν περιθάλπουν αὐτὸν, πλύνοντες καὶ ἐκτείνοντες τὰ τρυφερὰ μέλη του, καὶ χαϊδεύοντες τὸ πωλάριον ὡς νὰ ἦτο βρέφος. Μετέπειτα θέτουν αὐτὸ καταγῆς, καὶ μὲ προσοχὴν ἰδιαιτέραν παρατηροῦν τὰ ἀσθενῆ αὐτοῦ βήματα, ἔκτοτε προμαντεύοντες τὰς ἀρετὰς ἢ τὰς ἐλλείψεις τοῦ μέλλοντος συντρόφου των.

Ο ΟΧΛΟΣ, καθὼς ὁ ὠκεανὸς, σπανίως ταράσσεται χωρὶς ἐξωτερικῆς καὶ ἀνωτέρας τινὸς αἰτίας· ἀλλὰ (νὰ ἐξακολουθήσω τὴν παραβολὴν) ἀμφότεροι δύνανται τὴν μεγίστην βλάβην νὰ προξενήσωσι, καὶ ἀφοῦ παύσῃ νὰ ἐνεργῇ τὸ πρῶτον κινήσαν αὐτοὺς αἴτιον.

ΟΠΟΙΟΣ συνεχῶς βάλλει ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν αἰωνιότητα καὶ τὸν κόσμον, καὶ δὲν δειλιᾷ νὰ κυττάζῃ σταθερῶς ἀμφότερα, θέλει γνωρίσειν ὅτι, ὅσον θεωρεῖ αὐτὰ συνεχέστερον, τόσον ἐλαττοῦται τὸ δεύτερον, καὶ μεγαλύνεται τὸ πρῶτον.

---

* Ἴδε καὶ Ἀποθ. Τόμ. Γ'. Σελ. 88.